

De interpretatione editio nis secunde lib. i. s;

Eiusdem Boetii libri περὶ ἑρμηνείας ἀριστοτέλους
eadem traductio: et in eam Comentariorum editio
nis secunde liber primus.

Alexander in comentarijs suis hac se impulsurum cum pronunciat sumptissime longissimum expositionis laborem. quod in multis ille a priorum sententijs scriptorum dissideret. Tibi vero maior persequendi operis causa est: quod non facile quisquam vel transferendi vel etiam comentandi continuam sumptuliter seriem: nisi quod ve-

getius preteritatus priores postremosque analyticos si vertendo aristotelem latino sermone tradidit: sed transferendo themistium quod qui utrosque legit facile intelligit. Albinus quoque de eisdem rebus scripsisse prohibetur cuius ego geometricos quidem libros editos scio de dialectica vero diu multumque quesitos reperire non valui. Siue igitur ille omnino tacuit: nos pretermittimus dicemus: siue aliquid scripsit nos quoque docti viri imitati studium in eadem laude versabimur. Sed quaeque multa sunt aristotelis que subtilissima philosophiae arte celata sunt. Hic tamen ante oia liber nimis et acumine sententiarum: et verborum breuitate constrictus est. Quocirca plus hic quam in decem predicamentis expositione sudabit. Idcirco ergo quod vox sit diffiniendum est. hoc enim perspicuo et manifesto omnis libri huius patebit intentio:

Uagoge ad hunc librum.

Or est aeris per linguam percussio: que per quasdam gutturis partes: que arterie vocantur: ab animali profertur. Sunt enim quidam alij soni: qui eodem proficiuntur flatu: quos lingua non percutit: ut est tussis. hec enim flatu fit quodam per arterias egrediente: sed nulla lingue impressio format: atque ideo nullis subiacet elementis scribi enim nullo modo potest. Quocirca hec vox non dicitur sed tantum sonus. Illa quoque potest esse diffinitio vocis: ut eam dicamus sonum esse cum quadam imaginatione significandi. Vox namque cum emittitur significationis calicuius causa profertur. Tussis vero cum sonus sit nullius significationis causa surrepit potius quam profertur. Quare quoniam flatu noster ita se habet: ut si ita percutiat atque formetur ut solum eum lingua percutiat: vox fit: si eum lingua ita percutiat: ut terminato et circumscripto quodam sono vox eruat: locutio fit: que grece dicitur lexis. Locutio enim est articulata vox. neque enim hunc sermonem. id est lexin dictionem dicemus idcirco quod phasin dictionem interpretantur lexin vero locutionem. Cuius locutionis partes sunt littere: que cum coniuncte fuerint: unam efficiunt vocem coniunctam compositamque: que locutio predicatur. Siue autem aliquid quod cumque vox significet. ut est hic sermo homo: siue omnino nihil: siue positum alicui nomen significare possit ut est blicteri. hec enim vox cum per se nihil significet posita tamen ut alicui nomen sit: significabit: siue per se quidem nihil significet: cum alijs vero iuncta designet: ut sunt coniunctiones: hec omnia locutiones vo-

cantur: ut sit propria locutionis forma vox composita que litteris describitur. ut igitur sit locutio voce operatur est. id est eo sono quem percutit lingua. et ut vox ipsa sit per linguam determinata in eum sonum qui inseri bi litteris possit: si opus est eo sono quem percutit lingua. sed ut hec locutio significatiua sit. illud quoque addi oportet ut sit aliqua significandi imaginatio: per quam id quod in voce vel in locutione est proferatur. Aut certe ita dicendum sit. si in hoc flatu que per arterias emittitur: sit lingue sola percussio: vox est. Si vero talis percussio sit ut in litteras redigat sonum locutio est. quod si vis quoque quedam imaginationis addatur: illa significatiua vox reditur. Concurrentibus igitur his tribus lingue percussio: articulato vocis sonitu imaginatione aliqua proferendi fit interpretatio. Interpretatio namque est vox articulata per seipsam significans. Quocirca non omnis vox interpretatio est. sunt enim animalium ceterorum voces: que interpretationis vocabulo non tenentur. nec omnis locutio interpretatio est: idcirco (ut dictum est) sunt locutiones quaedam: que significatione carent et cum per se quedam non significant: iuncta tamen cum alijs significant: ut coniunctiones. Interpretatio autem in solis per se significatiuis et articulatis vocibus permanet. Quare convertitur ut quicquid sit interpretatio: illud significet. Et quicquid significat: interpretationis vocabulo nuncupetur: unde etiam ipse quoque. Aristoteles. in libris quos de arte poetica scripsit: locutionis esse partes syllabas et coniunctiones tradidit. Quare syllabe in eo quod sunt syllabe nihil omnino significant. Coniunctiones vero coniungere quidem possunt: per se vero nihil designant. Interpretationis vero partes hoc libro constituit nomen et verbum: que. scilicet per seipsa significant. nihilominus quoque orationem interpretationis esse constat: que et ipsa cum vox sit et significatiuis partibus iuncta: significatione non caret. Quare quoniam non de oratione sola sed et de nomine et verbo: nec vero de sola locutione sed et de significatiua locutione que est interpretatio: in hoc libro ab Aristotele tractatur. Idcirco quoniam verbis atque nominibus et significatiuis locutionibus nomen interpretationis aptatur: a communi nomine eorum de quibus in hoc libro tractatur. id est ab interpretatione ipse quoque liber de interpretatione. inscriptus est: cuius expositionem nos. scilicet quae maxime a Porphyrio: quae quoque etiam a ceteris transferentes latina oratione digessimus. Hic. n. nobis expositor et intellectus acumine et sententiarum dispositione videtur excellere. Erunt ergo interpretationis due prime partes nomen et verbum. his enim quicquid est in animi intellectibus designatur. his namque totus orationis efficitur. et in quantum vox ipsa quidem intellectum significat: in has duas (ut dictum est) secatur partes nomen et verbum: in quantum vero vox per intellectum medietate subiectas intellectui res demonstrat. Significatiuum vocum. Atque numerum in. x. predicamenta partitus est. Atque hoc distat libri huius intentio a predicamentorum in denariarum multitudinem numerositate collecta: quod hic quidem tantum de numero significatiuum vocum cum quaeratur quantum ad ipsas attinet voces: quod significatiuis vocibus intellectus animi designentur. quae sunt simplicia quidem nomina et verba: ex his vero compositae orationes. Idcirco predicamentorum vero hec intentio est de significatiuis rerum vocibus dicere in tantum quantum sunt eas animi medietas significat intellectus. vocis enim quaedam qualitas est nomen et verbum quae nimirum illa ipsa. x. predicamenta significant. Decem namque predicamenta nunquam sine aliquo verbi qualitate vel nominis proferuntur. Quare erit libri huius

ut hoc subtiliter perpendentibus liquere hunc librum ad analyticos esse preparatum. Nam sicut hic de simplicibus propositionibus disputat ita quoque in analyticis de simplicibus tantum considerat syllogismis: ut ipsa syllogismorum propositionumque simplicitas non ad aliud nisi ad continens opus aristotelis pertinere videatur. Quare non est audiendus andronicus: qui pro passionum nomen hunc librum ab aristotele operibus sepe separat. Aristoteles enim iccirco passiones anime intellectus vocavit: quod intellectus quos sermone dicere et oratione proferre consuevimus: ex aliqua causa atque utilitate perfecti sunt. ut. n. dispersi homines colligerentur: et legibus vellet esse subiecti: civitatesque condere: utilitas quaedam fuit et causa: quocirca que ex aliqua utilitate veniunt: ex passione quoque venire necesse est. Nam ut diuina sine ulla sit passio ita nulla illis extrinsecus utilitas valet adiungi. Que vero sunt passibilia: semper aliquam causam atque utilitates quibus sustententur inveniunt. Quocirca huiusmodi intellectus qui ad alterum oratione proferendi sunt: quoniam ex aliqua causa atque utilitate videtur esse collecti: recte passiones anime nominati sunt. Et de intentione quaedam: et de libri inscriptione: et de eo quod hic maxime aristotelis liber esse putandus est: hec dicta sufficiant. Quid vero utilitatis habeat: non ignorabit: qui sciet qua in oratione veritas constet et falsitas. In sola enim enunciativa oratione hec consistunt. id est vero que diuidat verum falsumque: quod vel diffinitive. vel que varie et mutabiliter veritatem falsitatemque partiantur. que vel iuncta dici possunt. cum separata valeant predicari que separata dicantur. cum iuncta non sint predicata. que sint negationes cum modo propositionum que eorum consequentia. aliisque plura in ipso opere considerator poterit agnoscere. quare magna ex parte utilitatem. qui animam cura alicuius investigationis aduerterit. Sed nunc ad ipsius aristotele verba veniamus.

Primus oportet constituere. quid sit nomen. et quid sit verbum. postea quid negatio et affirmatio. et enunciativa. et oratio. **L**ibrum inchoans de quibus in libri ordine serie tractaturus sint: ante proposuit: ait enim oportere prius de quibus disputaturus est diffinire. hic enim constituere diffinire intelligendum est: determinandum namque est quid hec omnia sint id est quid nomen sit: quid verbum et. que elementa interpretationis esse prediximus. Sed affirmatio atque negatio sub interpretatione sunt. Quare nomen et verbum affirmationis et negationis elementa esse manifestum est. his enim compositis affirmatio et negatio coniunguntur. Existit hic quedam questio cur duo tantum se nomen et verbum de terminare promittat. cum plures partes orationis esse videantur. Quibus hoc dicendum est tamen aristotele. hoc libro diffinisse: quod tamen illi ad id quod instituerat tractare suffecerit tractat namque de simplici enunciativa oratione quod scilicet. huiusmodi est: ut iunctis tamen verbis et nominibus componatur. Si quis nomen iungat et verbum et dicat. socrates ambulat. simpliciter enunciativam fecit orationem. Enunciativa namque oratio est (ut supra memoravi) que huius in se veri falsi vel designationem. sed in hoc quod dicimus socrates ambulat. aut veritas necesse est ut contineat aut falsitas hoc. n. si ambulante socrate dicitur verum est si non ambulante: falsum est: perficit ergo enunciativa oratio simplex et solis nominibus atque verbis. Quare superfluum est quod posuerit: quod non totius simpliciter orationis sed tantum simplicis enunciationis instituit elementa partiti. quia

quod hec due proprie partes orationis dicende sint nomen scilicet et verbum. hec enim per se se utraque significant. Coniunctiones autem vel propositiones nihil omnino nisi cum aliis iuncte designant. Participia vero verba cognata sunt: vel quod a gerundio modo veniant: vel quod tempus propria significatione contineant. Interiectiones vero atque pronomen nec non aduerbia in nominis loco ponenda sunt: iccirco quod aliquid diffinitum significant: ubi nulla est vel passionis significatio vel actus. Quod si casibus horum quedam flecti non possunt: nihil impedit. Sunt enim quedam nomina que monoptota vocantur. quod si quis longius ista et proxime petita esse arbitretur: illud tamen concedat quod supra iam diximus. non esse equum calumniari ei: quod non de omni oratione: sed tamen de simplici enunciatione: proponat: quod tamen sibi ad diffinitionem sumperit. quod tamen arbitratus sit operi instituto sufficere. quod dicendum est aristotelem non omnes orationis partes opere hoc velle diffinire: sed tamen solius simplicis orationis enunciativae: que sunt. scilicet nomen et verbum. Argumentum autem huius rei hoc est: postquam enim propositum est dicens. Primum oportet constituere quid sit nomen et quod verbum. non statim inquit quid sit oratio: sed mox addidit quod negatio et quod affirmatio: et quod enunciativa: postremo vero quid oratio. quod si de omni oratione loqueretur: post nomen et verbum non de affirmatione et negatione: et post hanc de enunciatione. sed mox de oratione dixisset. Illud vero quoniam post nominis et verbi propositionem affirmatio nem et negationem et enunciationem et post orationem propositum: constitutum est id quod ante diximus non orationis vniuersalis. sed simplicis enunciativae orationis: que diuiditur in affirmationem atque negationem: diuisionem partium facere voluisse: que sunt nomina et verba. hec enim per se ipsa intellectum simpliciter seruant. que eodem dictiones vocantur sed si sole dicuntur. Sunt namque dictiones et alie quoque ut orationes vel imperfecte: vel perfecte cuius plures esse propter supra iam docui: inter quas perfecte orationis species est enunciativa. Et huius quoque alia simplex: alia composita est. De simplicis vero enunciationis speciebus inter philosophos commentatoresque certat. Aiant enim quidam affirmationem atque negationem enunciationi ut species suppositi oportere: in quibus et porphyrius est. Quidam vero nulla ratione consentiunt: sed contendunt affirmationem et negationem equiuoca esse: et vno quidem enunciativae vocabulo nuncupari. Predicari autem enunciativam ad utraque ut nomen equiuocum: non ut genus vniuocum: quorum princeps alexander est: quorum contentiones apponere non videtur inutile. Ac prius quibus modis affirmationem atque negationem non esse species enunciationis alexander putet: dicendum est. post vero addam qua porphyrius hec argumentatione dissoluerit alexander. namque iccirco dicit. non esse species enunciativae affirmationem et negationem: quoniam affirmatio prior sit prioris vero affirmationem iccirco conatur ostendere: quod omnis negatio affirmationem tollat ac destruat: quod si ita esset esset affirmatio: que subtrahat: quam negatio que subtrahat. in quibus autem prius aliquid et posterius est illa sub eodem genere potest non possunt: ut in eo titulo predicamentorum dicitur est qui de eis que sunt sibi inscribitur. Amplius negatio igitur diuisio est: affirmatio compositio atque coniunctio est. Cum enim dico socrates uiuit: vitam cum socrate coniungi cum dico socrates non uiuit. vitam a socrate disiungi. diuisio igitur quedam negatio est: et coniunctio affirmatio: compositi autem est coniunctioque diuisio. Igitur affirmatio quedam est coniunctio. negatio uero compositi coniunctioque est diuisio. Prior igitur est coniunctio: quod est affirmatio. posterior vero diuisio: quod est negatio. Illud quoque adiecit: quod omnis per affirmationem facta enunciativa simplicior sit per negationem

De interpretatione editionis secunde lib. i.

facta enūciatione. Ex negatiōe enī pticula negatiua si sublata sit affirmatio sola relinquitur. De eo. n. qd est socrates non uiuit: si nō particula que ē ad verbū auferat remāet socrates uiuit. Simplicior igit affirmatio ē q̄ negatio. Prius vō sit necesse est qd simplici⁹ est: in q̄titate ēt qd ad q̄titate minus est: prius est eo qd ad q̄titate plus est. Ois vō oratio quantitas ē sed cū dico socrates ambulat minor orō est: q̄ cū dico socrates non ambulat. Quare qm̄ fm̄ quantitates affirmatio minor est: eam priorem quoq̄ eē necesse ē. Illud quoq̄ adiunxit affirmationē quēdā eē habitū negationē vō priuationem: sed prior est habit⁹ priuatione. Affirmatio igit negatione prior ē. Et ne singula persequi laborem: cū his alijsq̄ modis demōstret affirmationem negatiōe priorē esse: a cōmuni eas genere separauit. Nullus. n. spēs arbitrat sub eodē genere esse posse: in quib⁹ prius vel posterius aliqd cōsiderat. Sed porphyrius ait sese docuisse spēs enūciationis eē affirmationē ⁊ negationem in his cōmētarijs quos in theophrastū edidit. hic vō alexandri argumētationē tali rōne dissoluit. Aut enī nō oportere arbitrari quecūq̄ quolibet mō priora essent alijs: ea sub eodē genere non posse poni. S; quecūq̄ secundū eē suū atq̄ subas priora vel posteriora sūt ea sola sub eodē gñe non ponunt. Et recte dī. Si. n. qcqd quolibet mō prius est: cū eo q̄ posteri⁹ est sub vno gñe eē non pōt: nec primis substātijs ⁊ secundis cōmune genus poterit esse suba. qd qui dicit: a recto ordie ratio nis exorbitat. Sed quēadmodum q̄ q̄ sint priē ⁊ se cūde sube: tñ vtreq̄ eqliter in subiecto nō sūt. ⁊ iccirco eē ipsoꝝ ex eo pendet. q̄ in subiecto nō sūt. atq̄ id sub vno sube gñe collocant. ita quoq̄ q̄ q̄ affirmationes negationib⁹ in orōnis prolatione priores sint: tñ ad eē atq̄ ad nām ppam equaliter enūciatiōe participant. Enūciatio vō ē in qua veritas ⁊ falsitas inueniri pōt. Qua in re ⁊ affirmatio ⁊ negatio eqlēs sūt. Eqliter. n. affirmatio ⁊ negatio veritate ⁊ falsitate participant. Quocirca qm̄ id q̄ sunt affirmatio ⁊ negatio: eqliter ab enūciatione participant: a cōmuni eas enūciationis gñe diuidi nō oꝝ. mibi quoq̄ vī q̄ porphiriū sit sequenda sentētia: vt affirmatio ⁊ negatio cōi enūciationis gñe supponatur. Lōga nāq̄ illa ⁊ multiplicia argumenta alexandri soluta sūt: cū demonstrauit porphyrius nō modis omnibus ea. q̄ priora sunt: sub cōmuni genere cōstitui atq̄ poni non posse. Sed quecūq̄ ad esse proprium atq̄ substantiā priora sunt: illa sola sub cōmuni genere cōstitui atq̄ poni dñ posse. Syrianus vō cui philoren⁹ cognomē est: hoc loco q̄rit: cur pponēs pri⁹ de negatione: post de affirmatione pronunciauerit dicēs. Prius orō constituit quid sit nomen: ⁊ quid verbum. postea quid negatio ⁊ affirmatio. ⁊ primo quidem nihil proprius dixit. qm̄ in quib⁹ affirmatio potest ⁊ negatio prouenire: prius esse negatio: postea vō affirmatio potest: vt de socrate si sanus ē. Idōt ei talis affirmatio aptari vt de eo dicatur socrates sanus est: ⁊ hñdī pōt aptari negatio vt: de eo dicatur socrates san⁹ nō ē. qm̄ ergo in eū affirmatio ⁊ negatio poterit puenire. prius euenit ut sit negatio q̄ affirmatio. an. n. q̄ natus eēt potuit de eo dici socrates san⁹ non ē. qui enī nat⁹ nō erat. nec esse poterat sanus. huic illud adiecit seruare arist. cōuersam propositiōis et executiōis distributionē. hic. n. pri⁹ possit nomen ⁊ verbū de negatiōe proposuit: post de affirmatione: ⁊ hic de enūciatiōe tertio de affirmatiōe: postremo vō de orōne: s; ppo

sita diffinitione: nominis ⁊ verbi prius orōne: postea enūciationē ⁊ affirmationē: vltio vō loco negatiōem determinauit: quā hic post propositiōe verbi: ⁊ noīs primā locauerat. Ut igit ordo seruaret cōuersus: iccirco negationē prius ait eē propositā: q̄ in expositiōe ab alexandri quoq̄ sentētia nō discedit. Illud quoq̄ ē additum q̄ nō eēt inutile enūciationē genus affirmationis ⁊ negatiōis accipi oportere: q̄ q̄ q̄ (vt dcm̄ ē) ad plationē prior ē affirmatio: tñ ad ipsas enūciationem. i. veri falsiq̄ vim vtrasq̄ eqliter sub enūciatione aristoteles constituit. Id ēt aristoteles probare dicit. premisit. n. primā negationē: scdm̄ posuit affirmationē que res nihil hz vitii. si ad ipsas enūciationē affirmatio ⁊ negatio ponant eqlēs. que enī nā equalēs sunt. nihil retinent contrariū indifferenter accepte. Est igit ordo: q̄ proposuit primū totius orōnis elementum. i. nomen ⁊ verbū: post hec negationē ⁊ affirmationem. que spēs enūciationis sunt. Quorū genus. i. enūciationem tertiam nominauit: quartā vō orationem posuit: que ipsius enūciationis genus est. ⁊ hōꝝ se diffinitiones diuis datū esse promisit: quas inter reliquens atq̄ preteriens ⁊ in posteriorem tractatū differens: illud nunc addit: q̄ sunt verba ⁊ noīa: aut qd ipsa significant. q̄re anq̄ ad verba aristotelis ipsa veniamus: pauca cōiter de noībus atq̄ verbis: ⁊ de his q̄ significāt a verbis ac nominibus disputemus. Siue. n. qlibet ppetua interrogatio sit atq̄ respōsio: siue perpetua cuiuslibz orationis cōtinuatio: atq̄ alteri⁹ auditus ⁊ itelligētia: siue hic qdē doceat: ille vō discat: trib⁹ his totus orandi ordo p̄fici: reb⁹: itellesctib⁹: atq̄ vocibus. Res. n. ab intellectu concipitur. Vt vō conceptiōes aī intellectusq̄ significat. ipsi vō intellectus ⁊ concipiūt subiectas res ⁊ significant. a vocibus. Lū igit tria sint hec. per que omnis oratio collocutioq̄ p̄fici: res que subiecte sunt: intellectus qui res concipiūt: ⁊ rursus a vocib⁹ significāt. Voces vō que intellectus designāt quartū quoq̄ qdā est: quo voces ipse valeant designari. id autem sūt līe. Scrippte namq̄ littere ipsas significant voces. Quare q̄ tuor ista sunt: vt līe quidē significēt voces: voces vō intellect⁹: intellectus aut res cōcipiant: que. s. habet qm̄dam non confusam neq̄ fortuitā consequētiā: s; terminato nature sue ordie cōstāt res. n. semp cōmittātur eum: qui ab ipsis cōcipitur: intellectū: ipsi in vero intellectū vox sequit: sed voces elementa. i. littere. rebus enim ante propositis ⁊ in propria substantia cōstitutis intellectus oriunt. Rex enim semper intellectus sunt: quib⁹ itez cōstitutis mor significatio vocis exoritur. Ideter intellectū namq̄ vox penitus nihil designat. Sed qm̄ voces sunt: iccirco littere: quas vocamus elementa. reperte: sūt: quib⁹ vocū qlitas designetur. ad cognitionem vō cōuersim se se res hz. nāq̄ apud quos eodem sunt littere: ⁊ qui eisdem elementis vtuntur: eisdē queq̄ nominibus eos ac verbis. i. vocibus vti necesse est: ⁊ q̄ vocibus eisdē vtunt: iudē quoq̄ apud eos intellectus in animi cōceptione versant. Sed apud quos iudez intellectus sunt: eisdē res eoz intellectib⁹ subiectas eē māifestū est s; hoc nulla ratiōe cōuertit. Illāq̄ apud quos eedē res sūt: iudemq̄ intellect⁹: nō statim eedē voces eedēq̄ sūt littere: nā cum romanus grecus ac barbarus sil videant equū. hñt quoq̄ de eo eundē intellectus q̄ equ⁹ sit: ⁊ apud eos eadē res subiecta ē: idēq̄ a re ipsa cōcipit intellectus. sed grecus aliter equū vocat: alia queq̄ vox i cōsignificatiōe romana est: ⁊ barbar⁹ ab vtreq̄ i cōsignatione

signatiōe dissentit: quocirca diuersis quoque voces p-
 prias elementis inscribunt. Recte igitur dictum est apud quos
 eadem res iisdem intellectus sunt: non statim apud eos vel
 eadem voces vel eadem elementa consistere. Precedit autem
 res intellectus: intellectus vero vocem, vox litteras, sed
 conuerti hoc non potest, neque si littere sunt: mox aliquid ex
 his significatio vocis existit. Hominiibus namque qui
 litteras ignorat: nullum nomen quolibet elementa significant:
 quippe que nesciunt, neque si voces sunt: mox intellectus esse
 necesse est. Plures enim voces inueniuntur: quae nihil omnino
 significant, nec intellectui quoque subiecta est res semper
 sunt enim intellectus sine re vlla sibi subiecta: ut quos esse
 tauros vel chimeras poete finxerunt, boves, n. intellectus
 sunt: quibus subiecta est nulla substantia. Sed si quis
 ad nomen redeat eamque consideret diligenter: agnoscat
 cum res est eius quoque intellectum esse. Quod si non apud
 boves: certe apud deum: qui proprie diuinitati substan-
 tie ipsa natura ipsius rei nihil ignorat. Et si est intelle-
 ctus et vox est, quae si fuerit vox: eius quoque sunt littere: quae si
 ignorant: nihil ad ipsam vocis naturam. Neque, n. quasi eadem
 quedam est vox intellectus: aut vox causa litterarum: ut cum
 eadem sint apud aliquos littere: necesse sit eadem quoque
 esse nomina et verba. Ita quoque cum eadem sint res vel
 intellectus apud aliquos: non mox necesse est intel-
 lectum ipsorum vel rerum eadem esse vocabula. Namque cum
 eadem sit et res et intellectus hominibus: apud diuersos tamen boves
 hominibus substantia aliter et diuerso nomine nuncupatur, quas
 re voces quoque cum eadem sint: possunt littere esse di-
 uerse: ut in hoc nomine quod est homo cum unum sit no-
 men diuersis litteris scribi potest, nam que latinis litteris
 scribi potest: potest etiam grecis: post alios nunc primus
 inuentis figurarum figuris. Quare quoniam apud quos
 eadem res sunt: eisdem intellectus esse necesse est: apud quos
 iisdem intellectus sunt: voces eadem non sunt: et apud quos
 eadem voces sunt: non necesse est eadem elementa con-
 stitui: dicendum est res et intellectus: quoniam apud omnes
 iisdem sunt: esse naturaliter constitutos, voces vero atque
 litteras: quoniam diuersis hominum positionibus permutan-
 tur: non esse naturaliter sed positione. Concludendum est
 igitur quoniam apud quos elementa sunt eadem: apud quoque
 eos eadem voces sunt: et apud quos eadem voces sunt: i-
 dem sunt intellectus: apud quos autem idem sunt intel-
 lectus: apud eos quoque res eadem subiecte sunt. Rursus
 apud quos eadem res sunt iisdem quoque sunt intellectus:
 apud quos iisdem intellectus: non eadem voces sunt: nec
 apud quos eadem voces sunt: eisdem semper litteris ver-
 ba ipsa vel nomina designantur. Sed nos in supradictis
 sententiis elemento atque littera promiscue vti sumus, quae
 autem sit horum distantia paucis absoluam, littera inscri-
 ptio est atque figura partis minime vocis articulate,
 Elementum vero sonus ipsius inscriptionis: ut cum scri-
 bo litteras que est, a. a. formula ipsa: que atramento vel gra-
 pho scribitur: littera nominatur, ipse vero sonus: quo
 ipsam litterarum voce proferimus: dicitur elementum, quocir-
 ca hoc cognito illud dicendum est: quod is qui docet: vel qui
 continua oratione loquitur, vel qui interrogat, contrarie
 se habet his vel qui discunt: vel qui audiunt: vel respon-
 dent in his tribus voce, scilicet intellectu et re, pretermittant
 littere propter eos: qui earum sunt expertes. Nam qui docet
 et qui dicit: et qui interrogat: a rebus ad intellectum pro-
 gressus per nomina et verba vel proprie actionis exercet
 atque officium. Rebus enim subiectis ab his capiunt intel-
 lectus, et per nomina et verba pronunciant, qui vero discit
 vel qui audit vel qui respondet: a nominibus ad intellectus
 progressus ad res usque peruenit. Accipiens enim is qui

discit vel qui audit vel qui respondet: docentis vel di-
 centis vel interrogantis sermonem quid vnusquisque illo-
 rum dicat intelligit: et intelligens rerum quoque scienti-
 am capit: et in ea consistit. Recte igitur dictum est in
 voce intellectu atque re contrarie se se habere eos qui
 docent dicunt interrogant: atque eos qui discunt audiunt
 et respondent. Cum igitur hec sint quatuor littere: voces: in-
 tellectus: et res proximae quidem et principales littere ver-
 ba et nomina significant: hec vero principaliter quidem
 intellectus secundo vero loco res quoque designant. In-
 tellectus vero ipsi nihil aliud nisi rerum significatiui sunt
 Antiquiores vero quorum est plato: aristoteles: siue chry-
 sippus, et xenocrates hi inter res et significationes in-
 tellectuum medios sensus ponunt in sensibilibus rebus
 vel imaginatiōes quasdam: in quibus intellectus ipsius
 origo consistat. Et nunc quidem quid de hac re stoici di-
 cunt pretermittendum est, hoc autem ex his omnibus
 solum cognosci oportet: quod ea que sunt in litteris eadem si-
 gnificant orationem que in voce consistit: et quod ea que est vo-
 cis oratio: animi atque intellectus orationem designat: quae
 tacita cogitatione conficitur: et quod hec intellectus oratio
 subiectas principaliter sibi res concipiat ac designet.
 Ex quibus quatuor duas quidem Aristoteles esse na-
 turaliter dicit res et animi conceptus id est eam que sit in intel-
 lectibus orationem: iccirco quod apud omnes eadem atque inu-
 tabiles sunt, duas vero non naturaliter sed positione con-
 stituit que sunt scilicet verba et nomina et littere: quas ic-
 circo naturaliter fixas esse non dicit: quod (ut supra de-
 monstratum est) non eisdem vocibus omnes: aut eisdem
 utantur elementis atque hoc est quod quodam t

Sunt ergo ea que sunt in voce earum que sunt in
 anima passionum note, et ea que scribuntur eorum
 que sunt in voce, et quemadmodum nec littere eadem
 omnibus, sic nec eadem voces. Quorum autem
 he primorum note sunt: eadem omnibus passiones
 anime sunt, et quorum he similitudines sunt, res iam
 eadem. De his quidem dictum est in his que di-
 cta sunt de anima, alterius enim est negotium.

Cum igitur prius preposuisset nomen et verbum: et
 quecumque secutus est: postea se diffinire promississet:
 hec interim pretermittens de passionibus anime de-
 que earum notis: que sunt scilicet voces: pauca premit-
 tit. Sed cur hoc ita interposuerit: plurimum commenta-
 tores causas reddere neglexerunt, sed a tribus tantum
 quantum adhuc sciam, ratio huius interpositionis ex-
 plicata est, quorum, herminij quidem a rerum verita-
 te longe disuncta est. Ait enim iccirco aristotelem de
 notis anime passionum interposuisse sermonem: ut
 vtilitatem propositi operis iculcaret. Disputaturus
 enim de vocibus que sunt note anime passionum re-
 cte de his quedam ante premissit. Nam cum sue nullus
 anime passiones ignoret: notas quoque cum anime pas-
 sionibus non nescire vtilissimum est neque enim ille co-
 gnosci possunt nisi per voces que sunt earum scilicet
 note. Alexan. vero aliam huiusmodi interpositionis
 reddit causam, quoniam inquit nomina et verba inter-
 pretatione simplici continentur. Oratio vero ex verbis no-
 minibusque coniuncta est: et in ea iam veritas aut falsi-
 tas inuenitur, siue autem quilibet sermo sit simplex siue
 iam oratio coniuncta atque composita, ex his que significa-
 tur momenta sumunt. In illis, n. prius est eorum ordo et con-
 tinetia: post redundat in voces, quocirca quoniam signifi-
 cationum momenta ex his que significantur oritur: iccirco

si nihil deesset oīno: ita foret totius plenitudo sententiae. Sunt ergo ea noīa et verba que in voce sunt eaz que sunt in aīa passionū note: et ea verba et nomīa que scribūt: eoz verborum et nominum que sunt in voce: quod cōiter subintelligendū est: licet ea que subiunximus deesse videant: quare nō est disiuncta sententia: sed pūne propositiōi cōtinua. Mā cū quid sit verbū et quod nomē diffinire cōstituit: cū nomīnis et verbi natura sit multiplex: de quo noīe et verbo tractare vellet: clara significatiōe distinxit. Incipiēs igitur ab his noīb⁹ et verbis que in voce sunt: quoz eēt significatiua distulserunt. Ait. n. hec passiones aīe designare. Illud quoque adiecit quib⁹ ipsa noīa et verba: que in voce sūt: de signēt de his. s. que litterarū formulis exprimunt. Sed quā nō oīs vox significatiua est: verba autē et noīa nūq⁹ significatiōib⁹ carent: quāq⁹ nō oīs vox: que significat: quadā positione designat: sed quedā naturaliter vt lachryme gemit⁹ atq⁹ meror. aīaliū quoq⁹ ceteroz quedā voces naturaliter aliqd ostendūt: vt ex canū latratib⁹ iracūdia eoz q⁹ alia quadā voce blādimēta mōstratur. Verba autē et noīa positione significāt: nec solū sūt vba et noīa voces: s⁹ voces significatiue: nec solū voces significatiue: s⁹ q⁹ pōne designēt aliqd: nō natura: nō dicit. Sūt igitur voces eaz q⁹ sūt in aīa passionū note. Māq⁹ neq⁹ oīs vox significatiua est: et sūt qdā significatiue: que naturalr nō positione significāt: q⁹ si ita dixisset: nihil ad p⁹rietatē vborum et nomīnū p⁹neret. Quocirca nō voluit cōiter dicere voces s⁹ dixit tū ea q⁹ sunt i voce. vox. n. vltē qdā ē: noīa vero et verba ptes: ps autē oīs i toto ē verba ergo et nomīa quā sūt i tra vocē: recte dictū ē: ea que sunt i voce: velut si diceret: q⁹ i tra vocē cōtinēt: intellectuum significatiua sūt: s⁹ hoc sile est ac si ita dixisset. vox certo mō se hīs significat intellect⁹. Mō. n. (vt dictū ē) nomē et verbū voces tū sūt. Sicut nūmus quoq⁹ nō solū es i pressus quadā figura est: vt nūmus vocē: s⁹ et vt alteri⁹ sit rei p⁹ciū: eodē quoq⁹ mō verba et noīa nō solū voces sūt: s⁹ posita ad quadā intellectū significatiōe: vox. n. que nihil designat: vt ē gargulus: licet eā grāmatici figurā vocis intuetes nomē eē cōtēdāt tū eā nomē p⁹ilosophia nō putauit: nisi sit posita: vt designaret aliquā animi cōceptiōes: eoz mō significare aliqd re⁹ possit. et. n. nomē alicui⁹ nomē eē necesse erit: s⁹ si vox aliqua nihil designat: nullius nomē est quare si nulli⁹ nomē ē. nec nomē qdē esse dicet. Atq⁹ iō hīdī vox. i. significatiua: non vox tū sed verbum vocat aut nomē: quemadmodū nūmus non es: sed p⁹rio noīe nūmus: quo ab alio ere discrepet: nūcupat. Ergo aristotelis hec sūia: qua ait: ea que sunt in voce nihil aliud designāt nisi eā vocē: que non solum vox sit: sed quecuq⁹ vox sit: habeat tamē aliquā p⁹rietatē et aliquā quodammodo figurā posite significatiōis impressam: hoz vero idest verborum et nominum: que sunt in voce aliquo modo se se habēt: ea sunt. s. significatiua que scribūt: vt hoc qd dictū ē que scribūtur de verbis ac noīb⁹ dictū que sunt in litteris itelligat. Potest vero hec quoq⁹ esse rō cur dixerit. et ea q⁹ scribūt: quā litteras et scriptas figuras et voces: que eisdē significāt formulis: nūcupamus: vt. a. et ipse sonus līe nomē capit: et illa que in subiecto cere vocē significās forma describit. Designare ergo volēs qb⁹ verbis atq⁹ noīb⁹ ea que in voce sunt apparerēt: nō dixit līas: q⁹ et ad sonum referri poterat litterarū: s⁹ ait q⁹ scribūt: vt ostēderet de his litteris dicere: que līas p⁹tiōe cōsisterēt. i. quarū figura et in cera stilo et i mē-

brana calamo posset effingi. Alioquin illa etiā que in sonis sunt ad ea noīa referūt: que in voce sunt: quoz nomiam sonis illis nomina et verba iunguntur. Sed porphyrius de vtraq⁹ expositione iudicauit dicens. Id quod ait et que scribuntur: non potius ad litteras: sed ad verba et nomina que posita sunt in litterarum inscriptione: referendum. Restat igitur vt illud quoq⁹ addam: cur non ita dixerit. Sunt ergo ea que sunt in voce intellectuū note. Sed ita eaz que sunt in anima passionum note. Mā cum ea que sunt in voce res intellectusq⁹ significant: p⁹ncipaliter quidē intellectus res vero quas ipsa intelligentia comprehendit: secundaria significatiōe p⁹ intellectuū medietatē: intellect⁹ ipsū non sine quibusdam passionibus sunt que in animam ex subiectis veniunt rebus. Passus. n. quilibet eius rei p⁹rietatem: quā intellectu complectit⁹: ad eius enunciationem designationemq⁹ contendit: cuz enim qs aliquā rem intelligit. p⁹ius imaginatiōe formam necesse est intellectu rei p⁹rietatēq⁹ suscipiat: et fiat vel passio vel cum passione quedam intellect⁹ p⁹ceptio: hac vero posita ac in mentis sedibus collocata sit indicande ad alter⁹ passionis voluntas: cui act⁹ quidē cōtinuande intelligentie protinus ex itime rationis p⁹rietate superuenit: quem explicat. s. et effudit oīo nitēs ea que primitus in mente fūdata ē passione: siue quod est verius: significatiōe p⁹gressa oratio explicat progrediente simul et passione significant se orationis motibus adequante: sit vero hec passio vel vt figure alicuius i pressio: sed ita vt in aīo fieri cōsuevit. Aliter nāq⁹ naturalr ē in re qualib⁹ p⁹pa figura: aliter vō ei⁹ ad aīus forma trāsfertur: vel vt non eodē mō cere vel marmozi vel chartis littere. i. vocū signa mandāt et imaginatiōe stoici a rebus in animāz trāslatā loquūt: sed cū adiectione semp dicētes: vt i aīa fieri cōsuevit. Quocirca cum oīs aīe passio quedā rei videat esse p⁹rietas. Porro autē cū designatiue voces intellectuū p⁹ncipaliter: re⁹ debinc a quib⁹ intellect⁹ p⁹fecti sunt significatiōe nitāt: quicqd ē in vocibus significatiuuz: id aīe passiones designat sed he passiones aīoz ex re⁹ similitudine procreāt. vidēt nāq⁹ aliqui sperā vel quadratū vel quālibet re⁹ aliā figurā: eā i aī intelligētia qdā vi ac similitudine capit. nā qui sperāt viderit: ei⁹ similitudinē i aīo p⁹pendit et cogitat: atq⁹ ei⁹ aīo qndā passus imaginē. id cui⁹ imaginē patit agnoscit. Oīs vō imago rei: cui⁹ imago ē similitudinē tenet: mēs igitur cū itelligit: re⁹ similitudinē deprehēdit. Unde fit: vt cum duoz corporoz maius vnū min⁹ alter⁹ p⁹tuemur: a sensu postea remotis corporib⁹ illa ipsa corpora cogitātes illud quoq⁹ memoria seruante noscimus sciemusq⁹: qd min⁹: qd vō maius corp⁹ fuisse cōplexim⁹: qd nullaten⁹ eueniret nisi q⁹ mēs semel passa ē: re⁹ similitudines obtineret. Quare quā passiones aīe: q⁹ intellect⁹ vocant: re⁹ quedā similitudines sūt: iccirco Aristo. cū paulopost de passionib⁹ loqueret aīe: cōtinēti ordie ad similitudinē trāstū fecit. quoniam nihil differt: vtrum passiones aīe dicere re⁹ similitudines. Eadem namq⁹ res anime quidē passio ē: rei vero similitudo: et Alexander hunc locū. Sunt ergo ea que sunt in voce earuz que sunt in anima passionum note. et ea que scribuntur eorum que sūt i voce et queadmodū nec līe oīb⁹ eedē: sic nec eedē voces. hoc mō conatur exponere. proposuit igitur ea q⁹ sunt in voce intellectuū aī designare. et hoc probat exemplo. Eodē. n. mō ea que sunt in voce passiones anime significāt: quemadmodū ea que scribuntur voces de

De interpretatione editionis secunde liber primus

signant: ut id quod ait: et ea que scribuntur ita intelligamus tanquam si diceret: quemadmodum etiam ea que scribuntur eorum que sunt in voce: ea vero que scribuntur inquit alexander notas esse vocum. id est nominum ac verborum: ex hoc monstravit quod dicit: et quemadmodum nec littere omnibus eadem: sic nec eadem voces. Signum namque est vocum ipsarum significationem litteris contineri: quod ubi varie sunt littere et non eadem que scribuntur: varias quoque voces esse necesse est. hec alexander. Porphyrius vero quoniam tres posuit orationes: unam que litteris contineretur. secundam que verbis ac nominibus personaret tertiā quam mentis evolueret intellectus: id aristotelem significare pronunciat cum dicit. Sunt ergo ea que sunt in voce earum que sunt in anima passionum: note quod ostenderet ac si ita dixisset: sunt ergo ea que sunt in voce et verba et nomina anime passionum note. et quoniam monstravit quorum voces eadem significantur: illud quoque docuisse: quibus signis verba et nomina paderent: ideo addidisse: et ea que scribuntur eorum que sunt in voce tanquam si diceret ea que scribuntur nomina et verba: eorum que sunt in voce nominum et verborum note sunt: nec disunctam esse sententiam: nec (ut alexander putat) id quod ait et ea que scribuntur: ita est intelligendum: tanquam si diceret: sicut ea que scribuntur. id est littere illa que sunt in voce significant: ita ea que sunt in voce notas esse anime passionum. Primum quidem quod ad simplicem sensum nihil addi oportet: deinde quod tanquam brevis ordo tanquam necessaria orationis non est intercidenda partitio: tertio vero quoniam si similis est significatio litterarum vocumque que est vocum et anime passionum: oporteret sicut voces diversis litteris permutantur: ita quoque passionum anime diversis vocibus permutari: quod non fit: idem namque intellectus potest variatis vocibus significari. Sed alexander id quod cum sensisse superius memoravi: hoc probare nititur argumento. ait enim etiam in hoc quoque simile esse significationem litterarum ac vocum: quoniam sicut littere non naturaliter voces: sed positione significant: ita quoque voces non naturaliter animi intellectus: sed aliqua positione designant. Sed qui prius recipit: ut id quod aristoteles ait: et ea que scribuntur: ita dictum esset tanquam si diceret sicut ea que scribuntur: quicquid ad hanc sententiam videtur adiungere: equaliter non dubitat errare. quocirca nostro iudicio qui rectius tenere volent sententias porphyrii se applicabunt. Aspicius quoque sine alexandri: quam supra proposuimus: valde consentit: qui a nobis in eodem quo et alexander culpabitur errore. aristoteles vero duobus modis has notas esse putat: litterarum: vocum: passionumque anime constitutas: uno quidem positione: alio vero naturaliter. Atque hoc est quod ait: et quemadmodum nec littere omnibus eadem sunt: nec eadem voces. Nam si littere voces: ipse vero voces intellectus animi naturaliter designaret: omnes homines: eisdem litteris: eisdem vocibus etiam uterentur. Quod quoniam apud omnes nec eadem littere: neque eadem voces sunt: constat eas non esse naturales. Sed hic duplex lectio est. alexander enim hoc modo putat legi oportere: quorum autem he primorum note: eadem omnibus passionum anime sunt: et quorum he similitudines: res etiam eadem. Volens. n. aristotelem. ea que positione significant ab his que aliquid designant naturaliter segregare hoc interposuit: ea que positione significant: varia esse. Ea vero que naturaliter apud omnes eadem: et inchoas quidem a vocibus ad litteras venit: easque prius non esse naturaliter significantur demonstrat dicens et quemadmodum nec littere omnibus eadem: sic nec eadem vo-

ces: nam si iccirco littere perbant non esse naturaliter significantes: quod apud alios alie sint ac diverse. Eodem quoque modo probabile erit voces quoque non naturaliter significantes: quoniam singule hominum gentes non eisdem inter se vocibus colloquantur. Volens vero similitudinem intellectuum rerumque subiectarum docere naturaliter constituta ait: quorum autem he primorum note: eadem omnibus passionum anime sunt: quorum inquit voces que apud diversas gentes ipse quoque diverse sunt: significantur non retinent: que sunt scilicet anime passionum: ille apud omnes eadem sunt. Necque. n. fieri potest: ut quod apud romanos homo intelligitur: lapis apud barbaros intelligatur. Eodem quoque modo de ceteris rebus. Ergo huiusmodi sententia est que dicit: ea que voces significantur apud omnes homines non mutari: ut ipse quidem voces: sicut supra monstravit cum dicit quemadmodum nec littere omnibus eadem sunt: sic nec eadem voces: cum apud plures diverse sint: Illud vero quod voces ipse significantur apud omnes homines idem sit: nec vlla ratione valeat permutari: qui sunt scilicet intellectus rerum. qui quoniam naturaliter sunt permutari non possunt: atque hoc est quod ait. Quorum autem he primorum note. id est voces: eadem omnibus passionum anime sunt: ut demonstraret quidem voces esse diversas. quorum autem ipse voces significantur eadem: que sunt. scilicet anime passionum: eadem apud omnes esse: nec vlla ratione: quoniam sunt constitute naturaliter: permutari. Ille vero in hoc constituit: ut de solis vocibus atque intellectibus loqueretur. Sed quoniam voces atque litteras non naturaliter constitutas per id significavit: quod eas non apud omnes eadem esse proposuit. Rursus intellectus quos anime passionum vocat: per hoc esse naturales ostendit: quod apud omnes idem sunt: a quibus. id est intellectibus ad res transitus fecit. Ait enim quorum he similitudines: res et eadem. Hoc. scilicet sentiens quod res quoque naturaliter apud omnes essent eadem: sicut enim ipse anime passionum: que ex rebus sumuntur apud omnes homines eadem sunt: ita quoque ipse res: quarum similitudines sunt anime passionum: eadem apud omnes sunt. Quocirca quoque res naturales sunt: sicut sunt et similitudines rerum que sunt passionum anime. Hermenius vero huic est expositioni contrarius. Dicit enim non esse verum eisdem apud omnes homines esse intellectus: quorum voces significantur sunt. quid enim in equo vocatiōe dicitur: ubi unus idemque vocis modus plura significat: sed magis hanc lectionem veram putat: ut ita sit: quorum autem he primorum note: he omnes passionum anime sunt: et quorum he similitudines: res iam eadem: ut demonstrasse videatur: quorum voces significantur sunt vel quorum passionum anime similitudines. Et hoc simpliciter accipiendum est secundum Hermenium: ut ita dicam. quorum voces significantur sunt: ille sunt anime passionum tanquam si diceret anime passionum sunt: quas significantur voces: et rursus quorum similitudines sunt: ea que in intellectibus continentur: ille sunt res. Tanquam si dixisset: res sunt: quas significantur intellectus. Sed Porphyrius et utriusque acute subtiliterque iudicat: et alexandri sententiam magis probat hoc quod dicit non debet e dissimulari de multiplici equivoicationis significatione. Nam et qui dicit ad unam quolibet rem accommodat animus. scilicet quam si intelligens voce declarat: et unum rursus intellectum quolibet is qui audit expectat. Quod si cum uterque ex uno nomine res diversas intelligit: ille qui nomen equivoicum dixit designet clarius: quid illo nomine significare voluerit: accipit mox qui audit. et ad unum intellectum utriusque conveniunt qui rursus sit unus apud eosdem illos: apud quos prius diverse

De interpretatione editionis secunde liber primus

careant. quidam vero in quibus alterum horum reperiatur: sic et in voce. Illa que voces denunciant simplices intellectus: ipse quoque a falsitate et veritate seivcte sunt. Que vero huiusmodi significant intellectus: in quibus iam veritas vel falsitas constituta est: in ipsis quoque horum alterum inveniri necesse est. Illa si quis hoc solum dicit homo vel albus: vel et byrocereus quod ista quidem significat. quoniam tamen significant simplices intellectus: manifestus est omni veritatis vel falsitatis proprietate carere. Et tota quod de ista hoc modo se habet. Diligenter tamen attendendum quid est quod ait: circa compositionem enim et divisionem est veritas falsitasque: quid est quod dicitur est. nota igitur ipsa et verba consimilia sunt sine compositione vel divisione intellectui.

Illud quoque cur composito nomine: vel cur etiam usus est rei non existentis exemplo: ut diceret: byrocereus. n. significat aliquid. Nec illud pretereundum est: quod sit quod dicitur est: vel simpliciter vel secundum tempus primum quidem de eo dicitur est quod ait: circa compositionem. n. et divisionem est veritas falsitasque. Queritur namque utrum ne omnis veritas circa compositionem et divisionem sit: an quaedam est quaedam vero minime. Illud quoque an in omni compositione vel divisione veritas falsitasque constituta sit: an hoc non generaliter: sed in quadam compositionis vel divisionis parte veritas falsitasque versetur. in opinionibus namque veritas est: quotiens ex subiecta re capitur imaginatio vel etiam quotiens: ita ut se se res habet: imaginationem accipit intellectus. falsitas vero est quotiens aut non ex subiecto: aut ita ut sese res non habet imaginatio subicitur intellectui: sed adhuc in veritate atque falsitate nihil equidem aliud reperitur: nisi quedam opinionis habitudo ad subiectam rem. Quaedam enim habitudo et quo modo se habet imaginatio ad rem subiectam: hoc solum in hac veritate vel falsitate conspicitur: quod quidem habitudinem nullus dixerit compositionem esse. In hoc vero divisionis nullus nec fictus quidem modus intelligi potest. Illud quoque considerandum est nomine aliquid sit in his compositio vel divisio: que secundum substantiam suam vera dicuntur aut falsa: ut est vera voluptas bene vivendi: ut est falsa voluptas bellandi. Etiam illud quoque respiciendum est: quod in omnium maximo deo quicquid intelligitur: non in eo accidentaliter: sed substantialiter intelligitur: et enim quod bona sunt substantialiter de eo non accidentaliter credimus.

Quod si subalter credimus deum: deum vero nullus dixerit falsum: nihilque in eo accidentaliter poterit euenire. ipsa veritas deus dicitur est: non est igitur compositio vel divisio in his: que simpliciter naturaliter sunt: nec vlla cuiuslibet rei collatione iunguntur. Quare non omnis veritas neque falsitas circa compositionem divisionemque consistit: sed sola tantum: que in intellectu multitudine fit: et in prolatione dicendi. Illa in ipsa quidem habitudo imaginationis et rei nulla compositio est: in coniunctio vero intellectus compositio fit. Illa cum dico socrates ambulat: hoc ipsum quod eius ambulare concepi: nulla compositio est: quod vero intellectus progressionem ambulationem cum socrate coniungo: quedam iam facta est compositio. Quod si hoc oratione pertulero: rursus eadem compositio est: et circa eam vis veritatis et falsitatis apparet. Quo circa in his solis compositionibus invenitur veritas atque mendacius: de quibus tota nunc questio est: in nomine. s. et in verbo: in negatione et affirmatione: in enunciatione: et oratione. Que. s. compositione veritatis et falsitatis naturam ab intellectibus accipientes in vocis prolatione conservant. De divisione autem que ad negationem pertinet: de quo compositio: que ad affirmationem: paulo post enucleatius dicam. Nunc illud est videndum: utrum verum sit circa omnes compositiones: circaque omnes divisionem veritatem vel mendacius pro-

venire: quod falsum est: quis. n. dixerit huiusmodi nominum coniunctionem: et socrates: et plato vel si a se bene nota dividantur: nec socrates: nec plato: veri aliquam falsi se tenere significantias. Quare compositio est: nec circa omnes divisionem: neque circa omnes compositionem eam scilicet que in oratione versatur: mendacium veritatemque subsistere. Sed illud verissimum est quod omnia que in oratione est veritas falsitasque: in compositione et divisione nascitur: non tamen omnis orationis compositio vel divisio iterum retinet: aut verum aut falsum. Ergo si sic dixisset: circa omnes compositionem vel divisionem veritas falsitasque est: menti retur. Sed quoniam dixit simpliciter: veritas falsitasque circa compositionem divisionemque est verissime subtilissimeque dixisse putandum est. illa etiam nomina que ita dicuntur simpliciter: ut veritatem aut falsitatem quodammodo valeant designare: huiusmodi sunt: ut intra se atque intra significationem suam quandam retineant compositionem: ut si quis dicat lego: hoc est enim dicere lego: tanquam si diceret ego lego. Nec autem compositio est. Sed vel quotiens interrogante alio respondet alius uno tamen sermone videtur quoque tunc simplex sermo veritatem mendaciumque perficere. quod falsum est. Audiētis namque responsio ad totum ordinem superioris enunciationis adiungitur ut si quis interroganti mundus ne animal sit: respondeat est videtur hec una particula veritatem vel mendacium continere: sed falso. Illud. n. una est: sed ad vim ipsius responsionis intuitu tale est ac si diceret mundus animal est. Quod vero ait nota ipsa et verba consimilia esse sine compositione vel divisione intellectui: illud designat: quod supra iam dixit: ea que sunt in voce notas esse anime passionum. Quod si note sunt: sicut littere vocum in se similitudinem gerunt: ita voces intellectuum. Et quoniam dicitur est cur de similitudine verborum et nominum atque anime passionum dixerit: cur circa compositionem et divisionem falsum verumque esse propositum dicitur est quid sit ipsa compositio vel divisio in qua aut veritas: aut falsitas invenitur. Nam quoniam de simplici enunciativa oratione perpendit: ut posterius ipse in divisione declarat dicens. Est autem una propositio oratio enunciativa affirmatio deinde negatio. illa nunc compositionem designare vult: que alicuius vel substantiam constituit: vel aliquid secundum esse coniungit. nam cum dico socrates est. hoc ipsum esse socrati applico et substantiam eius esse constituo. Si vero dixerem socrates philosophus est. philosophiam et socrates secundum esse compositum vel si dicam socrates ambulat. huiusmodi est tanquam si dicam socrates ambulans est: igitur quotiens huiusmodi fuerit compositio: que secundum esse verbis vel substantiam constituat vel res coniungat affirmatio dicitur. et in ea veritas falsitasque natura perspicitur. et quoniam omnis negatio ad predicationem constituitur. huius enim affirmatio nis que est socrates est: negatio non ea que dicit non socrates est: sed ea que pronunciat socrates non est. et ad id quod esse socrates dicitur est non negatio apponitur: ut cum id dicamus non esse: quod ante dicitur est esse. ergo quoniam id quod in affirmatione secundum esse vel constitutum vel coniunctum fuerit: ad id addita negatio separat vel ipsam substantiam constitutionem: vel etiam factam per id quod dicitur est esse aliquid: coniunctionem: divisionem vocat. Quoniam. n. dico socrates non est: esse a socrate seivnri. et cum dico socrates: philosophus non est socrate ab eo quod est philosophus esse separavi quam separationem: que ad negationem pertinet: divisionem vocavit. Ergo manifestus est quod si simplex in ase passionibus: intellectus fuerit: cum ipse intellectus nullam adhuc veri falsitasque

siq; refleat natura: eoz quoq; platione ab vtrifq; ee
 separatam. Sed cum compositio secundum esse fa-
 cta vel ee diuisio intellectib;: i qb; p;ncipaliter veritas
 z falitas p;creat: euenerit qm; ex intellectib; voces ca-
 pient significatiue: eas quoq; secudu; intellectu q;
 litate veras z falsas esse necesse e. Maxima vero ha-
 bet vi byrococeri exempli nouitas z exquisita subtili-
 tas ad demostradu; eni q; vnu; solu; nomen neq; veru;
 sit neq; falsum posuit bmd; nomen: qd; copositu; quide;
 esset: nulla tñ eius substantia reperiret. Si quod ergo
 nunq; nomen vnum veritatem posset falsitatem ve-
 retinere: posuit huiusmodi nomen: q; est byrococeri;
 sed quoniam omnino in rebus nulla illi substantia e:
 falsum aliquid designare videtur: sed no; designat ali-
 qua; falsitate. Misi. n. dicatur byrococerus vel esse v;
 no; esse q; ipm; per se non sit: solum tamen dictum
 nil falsu; in eo sermone veri ve perpendit. Ergo ad de-
 monstradu; vl; simplicis nominis: q; oi; veritate atq;
 mendacio careat tale in exemplo posuit nomen: cui res
 nulla subiecta sit. Qd; si qd; v; falsu; vnu; nomen si
 gnificare posset: nomen q; eam rem esse designat: q; i
 rebus non sit: oino falsu; esset. Sed non est. no; igit; vl;
 la veritas falsitasq; in simplici vnq; nomine reperiet.
 Nec illud parue cure fuit nomen no; ponere: q; oino ni-
 bil significaret: sed quod cu; significaret qd;da;: tamen
 aut veru; aut falsu; esse no; posset: vt no; videat; verita-
 tis falsitatisq; causa esse in eo: qm; nihil significaret.
 Sed qm; eet simpliciter dictu; qua; i eode; illud quo-
 q; conficit: vt ostenderet no; soluz simplex nomen ve-
 ritate atq; mendatio esse alienissimu;: sed etiã; coposi-
 ta quoq; nomia: si no; habeat aliquas secundum esse
 vel no; ee: sicut supius dictu; e: copositione: veru; vel
 falsu; significare no; posse. taq; si diceret: no; solu; sim-
 plex nomen preter aliqua; copositione; nihil veru; falsu;
 ve significat sed et coposita vtroq; carent (sicut iam
 ipse dixit) nisi illi aut esse aut no; esse addat; z vel sim-
 pliciter vel secudu; tep;. hoc vo; iccirco addidit q; i q;
 busda; ita enunciationes fiunt: vt quod de ipsis dicit;
 secudu; substantia; proponat. i quibusda; vero hoc ipz
 esse quod addit non substantia; sed presentia; quada; si-
 gnificat. Cu; eni; dicimus deus est: no; eu; dicimus nuc;
 esse. sed tatu; in substantia ee: vt hoc ad inmutabilitate;
 potius substantie qua; ad tepus aliqd; referat. Si aut;
 dicimus dies est ad nulla; diei substantia; pertinet: nisi
 tantu; ad teporis constitutiodez. hoc. n. q; est tale e: tan-
 q; si dicamus nuc; e. quare cu; ita dicimus ee vt sbam;
 designemus simpliciter est addimus. Cu; vo; ita vt ali-
 quid p;is significet. secudu; tepus. Nec est vna qua; di-
 ximus expositio. Alia vero huiusmodi est esse aliquid
 duob; modis dicitur aut simpliciter aut secudu; tem-
 pus. simpliciter quide; secudu; presens temp;: vt si qs;
 dicat byrococerus est. p;is aut; q; dicit: tempus no; e;
 sed cõmnu; tepoz; finis naq; p;teriti e; futuriq; p;nci-
 piu;. Quocirca quisquis secudu; presens hoc sermone
 q; e; ee vti; simplr; vti;. q; vo; aut p;teritum iugit aut
 futuru;: ille no; simpliciter: sed ia; in ipz; tepus incurrit
 Lpa; naq; (vt dictu; e) duo ponit p;teritu; atq; fu-
 turu;. Qd; si quis cu; presens nominat. simpliciter dicit
 cu; vtrilibet p;teritu; vel futuru; dixerit: secudu; tep;
 vti; enuciatiode. Est quoq; tertia bmd; expositio: q;
 aliquotiẽs ita tepore vtinur: vt indefinite dicamus:
 vt si qs; dicat. e byrococerus: fuit byrococerus: erit
 byrococerus: hoc indefinite z simpliciter dictu; e. Sin
 vero aliq; addat: nunc est vel heri fuit: vel cras erit:
 ad hoc ipsum esse quod simpliciter dicit; addit tep; q;

re fm; vna; triu; har; expositionu; itelligendu; est q; ait
 si no; vel esse vel no; esse addat: vel simpliciter vel fm;
 tep;. Sz; ei qd; ante p;posuit: quẽadmodu; aliquotiẽs
 quide; i asa; itellect; siue vero vel falso. post quasi p;is
 reddidit nota ipsa per se vbaq; ee simplicib; itellecti-
 b; cõsimilia: vt hõ; vl; albu;: ei vo; qd; ait: cui ia; necesse
 sit alteru; hoz; inesse: nihil interim reddidit: s; hoc eo
 ipso suppleuisse putabit;: q; ait sed nodu; vez; vel fal-
 su; e; si no; esse vel no; esse addat: hoc e. n. itellectu; q;
 da; copositio: cui ia; necesse e; alteru; hoz; inesse: qua;
 orone vel ee vel fi; ee addit. quocirca qm; de noie; ver-
 boq; p;posuit: z q; potuit breuiter: vocu; litteraru; itel-
 lectu; reruq; p;ntias altissima rone; monstrauit: ad id
 qd; primu; p;posuit dicens. p;rimu; oz; cõstituere: quid
 sit nomen z quid verbu;: ad hoc inqua; q; promiserat
 diffinire: reuertitur: nomen eni; diffiniens ita subiecit.

Nomen est vox significatiua ad placituz;
 sine tempore. cuius nulla pars significa-
 tiua est separata. in nomine eni; quod e;
 equiferus serus per se nihil significat.
 quẽadmodu; in oratione que est equus serus.

Cois diffinitio generis cõstitutione cõformat: diffe-
 rētiar; vo; copositione perficit. Ma; si ad p;posituz; ge-
 nus differētiar; colligamus: easq; ad vna; qua; diffini-
 re volumus: specie aptem;: vsq; du; vni tñ; speciei il-
 la collectio cõueniat: nihil est q; vltra ad faciēda; dif-
 finitiōe; desideret: vt ipm; hõ; si quis diffiniat: ge-
 neri ei; qd; e; aial; duas. necesse est differētiar; iungat
 rōnale. s. atq; mortale: faciatq; bmd; ordinē aial; rō-
 nale mortale: que diffinitio si ad hõ; referat: plena
 est rōis substantieq; descriptio. Volēs ergo aristo. dif-
 finire quid ee; nomen p;ri; eius gen; sumpsit dicēs vo-
 cē ee; iccirco. s. vt hoc q; dicim; nomen ab alijs q; non
 voces: s; tñ; soni sūt separaret. Distat. n. son; a voce:
 son; n. e; p;ussio aeris sensibilis: vox vo; flatus: qui p;
 gutturis partes egrediēs: que arterie vocāt;: aliqua
 ligue; ipside; format. Et vox quide; nisi aiantu; no; e;
 sonus vo; aliquotiẽs saniatoz; quoq; cozpoz; cõficta-
 tione p;fici. Quare qm; nomen vocē ee; monstrauit: ab
 alijs que voces non sunt: s; tñ; soni hanc orationis p;
 te; separauit atq; distribuit: z vocē quide; nois; velut
 genus sumpsit. Habet naq; aliud qd;da; spēi loco dif-
 ferens a noie;: qd; e; verbu;. bz; quoq; quada; locutiōes
 q; nihil vlla rone; significant: vt sūt inarticulate voces
 quaz; ipsa significatio no; potest inueniri: vt sindapsus
 huic ergo generi alias differētiar; rursus apponit: q;
 nomen sicut vox a sonis alijs segregauit. Ita quoq; he-
 d;ie nomen ab alijs spēb; sub voce positis diuidat at-
 q; discernat: quod eni; addidit nomen vocē ee; significa-
 tiuam ab his inqua; vocib; nomen disgregauit. que ni-
 hil omnino significant: vt sūt syllabe. Syllabe eni; cu;
 ex his totum nomen constet: adhuc ipse oino; nihil si-
 gnificant. Sunt quoq; quedam voces syllabis litte-
 risq; compositę: que nulla; habent significatiōe;: vt e;
 blithiri. Ergo quonia; videbant; quada; voces ee; que
 significatiōe; carerent. Momen; q; vox est z alicuius d;
 signationis semp; causa profertur: non aliter diffiniē-
 du; erat nisi illud ante a no; significantib; vocib; segre-
 garet: itaq; ait nomen esse vocē significatiua;: vt voce
 quide; ab alijs sonis: significatiōe; vo; addita ab his
 q; sub voce sūt nihil designatiua; segregaret. s; hoc no;
 du; ad tota; diffinitionē valet: n; solu; nomen vox signi-
 ficatiua e; s; sūt qd;da; voces q; significant qd;: s; nota non
 sūt vt ea q; a nobis i aliqb; affectib; p;ferūt: vt cum

De interpretatione editionis secunde liber primus

quis gemitum edit vel cum dolore concitus emittit clamorem. Illud enim doloris animi: illud corporis signum est. et cum sint voces et significet quandam vel animi vel corporis passionem: nullum tamen gemitum clamoremque dixerit nomen. Quorum quoque a se aliis sunt voces quae dae que significant: ut canum latratum iras significat canum: alia vero mollior quedam blandimenta designat: quae re adiecta differentia sepe randum erat nomen ab his omnibus que voces quidem essent et significarent: sed nominis vocabulo non tenerentur: igitur adiecit nomen vocem esse si significatiua non simpliciter: sed secundum placitum. Secundum placitum vero est quod secundum quandam positionem placitumque ponentis aptatur. nullum enim nomen naturaliter constitutum est neque unquam sicut subiecta res a natura est: ita quoque a natura veniente vocabulo nuncupatur. Sed hominum genus quod et ratione et oratione vigeret: nomina posuit: eaque quibus libuit litteris syllabisque coniungens singulis subiectarum rerum substantiis dedit. hoc autem illo probatur: quod si natura essent nomina: eadem apud omnes gentes essent ut sensus quoniam naturaliter sunt idem apud omnes sunt. Omnes enim gentes non alii nisi solis oculis intuentur. audiunt auribus: naris odorantur ore accipiunt gustum: tactu calidum vel frigidum. lene vel asperum iudicant: atque haec huiusmodi sunt ut apud omnes (ut dictum est) gentes eadem videantur: ipsa quoque que sentiuntur quoniam constituta naturaliter sunt: non mutantur. Dulcedo enim et amaritudo: album et nigrum: et que alia sensibus. v. sentiuntur: eadem apud omnes sunt. Neque enim quod italis dulce est in sensu: idem persis videtur amarum: nec quod apud nos oculis apparet album: apud indos nigrum est: nisi forte aliqua sensus egritudine permutetur: sed hoc nihil attinet ad naturam. Igitur quoniam ista sunt naturaliter: apud omnes gentes eadem manent. Sic et nomina si naturaliter esse videantur: eadem essent apud omnes gentes: nec vilam susciperent mutationem. Illuc autem ipsum hominem alio vocabulo latini: alio greci: diuersis quoque vocabulis barbare gentes appellant: que in ponendis nominibus dissensio signum est non naturaliter: sed ad ponentium placitum voluntatemque rebus nomina fuisse composita: idem quoque monstrat quod sepe singulorum hominum sunt permutata vocabula. Quae enim nunc vocantur. Platonem Aristoteles antea vocabatur: et qui theophrastus nunc dicitur ante aristotelem a suis parentibus tirtamus appellabatur: in eadem quoque lingua quando plura vocabula uni adduntur rei monstratur rem illam non naturaliter. sed appositis nominibus nuncupari: si enim naturaliter nomini bus res quoque vocarentur unam rem uno tantum nomine signaremus. Quid enim attinet si naturalia sunt vocabula: unum rei plures nominum esse voces: que ad unam designationem demonstrationemque concurrerent. Dicimus enim gladius ensis mucro: et haec tria ad unam subiectam substantiam concurrunt. Ergo monstratum est nomina esse secundum placitum. id est secundum ponentium placitum: ac si diceret nomen esse vocem quidem et significatiuam: sed non naturaliter: sed secundum placitum voluntatemque ponentis. hoc scilicet ut diuideret ab his vocibus que naturaliter designarent: ut sunt haec quas nos in passionibus affectibusque proloquimur: vel quas a se alia muta conantur. Sed nondum supra dicta differentia plenam nominis formam definitionemque constituit. Est namque verbo eodem cum nomine. quod vox designatiua est et secundum placitum: sed addita: differentia que est: sine tempore: nomen a verbo distinguit: neque enim nomen vllum con significat tempus:

verbi namque est: cum aut passio significat aut actio. aliquam quoque secum trahere vim temporis: quod illud cum vel facere vel pati dicitur: proferatur. Cum enim dico socrates: nullius est temporis: cum lego vel legi vel legam tempore non carent. Addito ergo nomini quod sine tempore esse dicatur: nomen a verbo disungitur. Sane nos nemo arbitretur opinari: quod nullum nomen significet tempus. Sunt enim nomina que tempore si significatione demonstrant: velut cum dico hodie vel cras. temporis nomina sunt sed illud dicimus: quod cum eodem nomine tempus quoque non con significatur. Aliud est enim significare tempus: aliud con significare. Verbum enim cum aliquo proprio modo tempus significat: ut cum agentis vel patientis modum demonstrat. Illa sine tempore ipsa passio vel actio non profertur. unde non dicimus quod nomen non significet tempus: sed quod nomen significatione temporis non sequatur. Restat autem una sola differentia: que si superioribus adiungatur: plenissima fere nomen diffinitione formabitur. haec autem est qua nomen ab oratione separatur. Inueniuntur enim quedam sine dubio orationes: que cum voces sint et significatiue et secundum placitum quippe que sunt nominibus colligatae: tamen sunt sine tempore: ut cum dico socrates et plato. haec namque oratio: cum ex nominibus iuncta sit: nomen quidem non est. vox vero est significatiua secundum placitum et tempore vacat. ut igitur nomen ab huiusmodi oratione diuideret addidit hanc differentiam: que est. cuius nulla pars est significatiua separata. Oratio enim quoniam verbis nominibusque coniungitur verba vero vel nomina significatiua esse palam est partes: quoque orationis significare aliquid dubium non est. Nominis vero pars quoniam simplex est: nihil omnino significat sed cum omnis oratio omneque nomen et verbum ex subiectis intellectibus vim significandi sumat est autem aliquotiens. ut unum nomen multos significet intellectus. Quocirca erit quoque: ut non simplex nomen sit: quod non unam tantum animi passionem intellectumque designet. Nam cum dico suburbanum urbani imaginationem significandi tenet: sed ita ut a toto nomine separatum: cum ad ipsum referret nomen: significet nihil: et ut in eo quod dicimus equiferus: ferus quidem aliquid significare vult: sed si a tota compositione separatur: nihil omnino designat in eo sed nomine in quo cum equi particula iunctum equiferum con significabat. Omnis namque haec compositio unius intellectus designatiua est. quare in oratione quidem ferus significat. Et enim equus ferus oratio duos retinet intellectus in nomine vero nihil: quoniam hoc quod dicimus equiferus unius intellectus designatiuum est. Sed fortasse ferus cum ea parte qua iunctum est: simul quidem con significat separatum vero nihil. hoc est ergo quod ait

CAt vero non quemadmodum in simplicibus nominibus. sic se habent etiam in compositis. In illis enim nullo modo pars significatiua est. In his autem vult quidem. sed nullius separata ut in eo quod est equiferus ferus. Secundum vero placitum. quoniam naturaliter nominum nihil est. sed quando fit nota. nam designant et illiterati soni: ut ferarum. quorum nihil est nomen.

CSimplex enim nomen nec imaginationem aliquam partium significationis habet. Composita vero tales habent partes: ut quasi conentur quidem aliquid significare: sed con significet potiusque quicquam extra significent. ad dito

dito igitur nomini quod eius partes nihil separate significant: nomen ab oratione distinctum est. Idostque adiectio nomen quod est: cuius nulla pars est significatiua separata: quod in nominis distinctioe valeret explicuit hoc scilicet quo nomen ab oratione seungeret: illud quoque differit cur sit additum quod dictum est sibi placitum. Nam quoniam nulla naturaliter nominum significatio est: sed omne nomen positionem designat: ideo dictum est sibi placitum. quod enim placuit ei qui primus nomina indidit rebus: hoc illis vocabulis designatur. age enim quis naturaliter noia esse confirmet: quorum apud omnes gentes est tanta diuersa varietas. Nec vero dicitur quod nulla vox naturaliter aliquid designet: sed quod noia non naturaliter sed positione significant. Alioquin habent hoc ferarum multorumque animalium soni: quorum vox quidem significat aliquid: ut hinnitus equi consueti equi inquisitione: latratus canum latrantium iracundiam monstrat: et alia huiusmodi. Sed cum voces mutorum animalium propria natura significant: nullis tamen elementorum formulis conscribuntur. Nomen vero quatenus subiaceat elementis: prout tamen quatenus ad aliquam subiecte rei significationem ponatur: per se nihil designat: ut cum dicimus fundapsus vel hercelein: hec per se nihil quidem significant: sed si ad subiecte rei alicuius significationem ponatur: ut dicatur homo fundapsus: vel lapis hercelein: tunc hec que per se nihil significabant: positione et secundum ponentis quoddam placitum designant. Ergo tunc nomen significatiuum est: quod (ut ipse ait) sit nota. tunc autem sit nota cum secundum ponentis placitum vocabulum: quod naturaliter nihil designabat: ad subiecte rei significationem datur. hoc est enim quod ait sit. si enim naturaliter noia significant: nunquam de his Aristoteles diceret: sit nota: tunc enim non fieret nota: sed esset. Ergo quoniam nomina sibi placitum significatiua sunt. ferarum vero illitterati soni sibi natura: ideo horum voces esse nomina non dicuntur. Uniuersaliter autem dicimus: omnia uocum alie sunt que inscribi litteris possunt: alie que non possunt et rursum earum que inscribuntur vel minime: alie quidem significant: alie vero nihil. Amplius quoque omnia uocum: alie sibi placitum designant: alie vero naturaliter. Nomen ergo secundum placitum est: positione enim factum est subiecte rei nota. Nihil enim nomen est: quod naturaliter significet: non enim nomen informat significationem secundum naturam: sed secundum placitum significationem. Nam et illitterati soni significant: ut sunt ferarum quos ideo sonos uocauit: quoniam sunt muta quedam animalia: que uocem omnino non habent: sed tantum soni tu quodammodo crepant. Quidam enim pisces non uocem: sed brachia sonant et (ut Porphyrius autumat) cicada per petus sonitum mittit quorum omnium nihil est nomen: hoc autem dictum est non quod nullum nomen sit harum uocum: quod animalia proferunt: sed quod his non uelut nominibus utantur. Nam quatenus illitterata sit vox et natura significet: ut latratus canum. Dicitur tamen latratus: et leonis fremitus: et thauri mugitus: hec sunt noia ipsarum uocum: que a mutis animalibus proferuntur: sed non hoc dicimus quoniam eorum nihil est nomen: sed quoniam horum sonorum nihil tale est ut nomen esse possit. id est ut secundum ea uelut nominibus utentes fere sibi inuicem colloquuntur habent. n. significationem sed (ut dictum est) naturaliter. Nomen autem sibi placitum est.

Non homo uero non est nomen: at uero nec positum est nomen: quo illud oportet appellare: neque enim oratio: neque negatio est: sed sit nomen infinitum quoniam similiter in quolibet est et quod est: et

quod non est. Catonis autem uel catoni et quecumque talia sunt non sunt nomina. sed calus nominis. Ratio autem eius est in alijs quidem eadem. sed differt. quoniam cum est uel fuit uel erit adiunctum neque uerum neque falsum est. nomen uero semper. ut catonis est uel non est. non dicitur enim aliquid dicitur uel neque falsum. **S**uperiora omnia quecumque extra nomen eorum: predictis adiectionibus a nomine separant: nunc uero quoniam sunt quedam que sub diffinitione quidem nominis cadunt: uidentur tamen a nomine discrepare: de his differit: ut quod esse nomen integre videatur expediat. Quod enim dicimus non homo uel non equus: oratio quidem non est. Omnis enim oratio aut nominibus constat et uerbis: aut solis duobus uel pluribus uerbis: uel solis nominibus. In eo autem quod est si homo unum tantum nomen est: quod dicitur homo: id autem quod est non: neque nomen est neque uerbum. Quare neque ex duobus uerbis constat aut ex uerbo et nomine: Uerbum. n. in eo nullum est: quare id quod dicimus non homo oratio non est. Jam uero nec uerbum esse monstrare superfluum est: cum in uerbis semper tempora reperiantur: in hoc uero nullum quatenus omnino tempus inueniat. Sed nec negatio est. Omnis enim negatio oratio est: non homo uero cuius oratio non sit: nec negatio esse potest. Illud quoque quod omnis negatio aut uera aut falsa est: non homo uero neque uerum neque falsum est: sensus enim plenus non est: quare negatio esse propter hoc quoque non dicitur. Illomodo uero esse quis dicat: cum omne nomen siue proprium siue appellatiuum sit: definite designet: Cum enim dico Licero: unam personam unamque substantiam nominavi: et cum dico homo quod est nomen appellatiuum definite substantiam significavi. Cum uero dico non homo significo quidem quoddam quod homo non est: sed hoc infinitum est. Id est potest enim et canis significari et equus et lapis et quodcumque homo non fuerit: et equaliter dicitur et in eo quod est et in eo quod non est. Siquis enim de scylla qui non est: dicat non homo: significat quoddam: quod in substantia atque in rerum natura non permanet. Si quis autem uel de lapide uel de ligno uel de alijs que sunt rebus dicat non homo: idem tamen aliquid significat: et semper preter id quod nominat: huiusmodi uocabuli significatio est. Sublato enim nomine quod preter hominem est: hoc significat non homo: quod a nomine plurimum differt: omne enim nomen (ut dictum est) definite id significat quod nominatur: et non similiter et de eo quod est et de eo quod non est dicitur: sed hec huiusmodi uox et designatiua est: et ad placitum: et sine tempore: et (ut dictum est) partes eius nihil extra designant. Quare dubia apud antiquos sententia fuit: utrumque nomen hoc non diceretur: an hoc aliquid adiectione diffinitionis nominis subijcerent. Et qui hoc a nomine separabant: ita nomen diffinitione clauderent dicentes nomen esse uocem designatiua secundum placitum sine tempore circumscripse significationis: cuius partes nihil extra designaret: ut quoniam non homo re circumscripta non designaret: a nomine separaretur. alij uero non eodem modo: sed dicebant quidem id esse nomen: sed non simpliciter. Quodam namque adiectione sub nomine poni posse illud putabant hoc modo: ut sicut homo mortuus non dicitur simpliciter homo: sed homo mortuus. Ita quoque et nomen hoc quod nihil definite significaret: non diceretur nomen simpliciter: sed nomen infinitum: cuius sententia Aristoteles est auctor: quod se hoc uocabulum ei autumat inuenisse. Ait. n. at uero nec nomen est positum: quo illud oportet appellare: dices id quod dicimus non homo quo uocabulo debeat appellari

De interpretati. editio. secunde liber primus.

ri: nō nouit antiquitas: et vsq; ad Aristotelē null' no-
 uerat quid esset id qd nō homo diceretur: s; hic huic
 vocabuluz sermone posuit dicēs: sed sit nomē infinituz
 nō simpliciter nomen: quoniam nulla circumscrip-
 tio ne significat. s; infinitū nomē quoniā plura et ea infini-
 te significat. Sed hoc nō soluz huiusmodi vocib' cō-
 tingit: vt simpliciter sub nomine poni non possunt: s;
 sunt quedā alie que omnia quidē nominis habent: et
 definite significant: sed quadā alia discrepātia nomi-
 na simpliciter dici nō possunt: vt sunt obliqui casus:
 vt cum dicimus catonis catoni catonē et ceteros: ho-
 rum enim discrepantia est a nomine: q; nomē rectuz
 iunctum cum est vel non est enunciationē facit: ut si
 quis dicat: socrates est: hoc uerum uel falsum ē. Si
 enim uiuēte socrate diceretur: uerū esset: si uero mor-
 tuo: falsum esset: quare affirmatio est. Si quis autē
 dicat socrates nō est: rursus facit negationē: et in ea
 quoq; ueritas uel falsitas inuenit. Ergo omne nomen
 rectum iunctū cū est vel nō est enunciationē facit. Hi
 uero obliqui casus iuncti cū est uel cū non est enūciatio-
 nē nulla rōne perficiūt. Enūciatio nāq; perfect' ora-
 tionis intellect' ē: i. quē ueritas uel falsitas cadit. Si q;
 ergo dicat catonis ē: nōdū ē plena sētētia: qd. n. cato-
 nis ē nō dixit: atq; eodē modo catoni ē: uel catonē ē.
 In his ergo quoniā cū est vel nō est iuncti enūciatio-
 nē nō perficiūt: est quedā a noie discrepātia: quāq;
 sunt nomini oī diffinitione coniuncti. Magna enim ē
 discrepātia: q; rectū nomē cū ē iunctū perfectā ora-
 tionē facit: obliqui casus imperfectā. Quod autē dictū
 ē obliquos casus cū ē uerbo iunctos orationē perfectā
 nō facere: nō dicim' quoniā cū nullo uerbo obliqui
 casus iunguntur: ita ut nihil indigētē pfiat oratōez
 Lū. n. dico socratem peniter: enūciatio est: sed nō cū
 oī uerbo: sed tātum cū est uel non est hi casus iuncti
 perfectam orationem nulla rōne cōstituūt: Atq; hoc
 ē qd ait. Catonis aut uel catoni et quecūq; talia sunt
 nō sunt noia: s; casus nois. Unde et discrepare uidē-
 tur hec enim noia non uocantur. Illa. n. rectius dicū-
 tur nomina que prima posita sunt. i. que aliquid mō-
 strant. Genitiuus. n. casus non aliquid: sed alicui' et
 datiuus alicui et ceteri eodē modo. Rect' uero qui est
 primus rem monstrat: ut si quis dicat socrates: atq;
 ideo hic nominatiuus dicitur: q; nominis quodāmo-
 do solus teneat vim nomēq; sit. et uerisimile est eum
 q; prim' noia reb' imposuit: ita dixisse: uocē hic hō:
 et rursus uocē hic lapis. Posteriore uo usu factuz ē
 ut in alios casus primitus positum nomen deriuare-
 tur. Illud quoq; inuis est: quod oīs casus nominis
 casus est alicuius. Ergo nisi sit nomen cuius casus sit:
 casus dici nomis recte non pōt. Casus autem omnis
 inflexio est s; genitiu' et datiuus et ceteri noiatui in-
 flexiones sunt. qre nominatiui casus erunt: s; omnis
 casus qui secundum nomen est: nominis casus est. Illo-
 men igitur nominatiuus est. Aliud uero casus est ali-
 cuius quam est id ipsum cuius casus est: casus igitur
 nominis nomen non est. Quod uero adiecit: ratio
 uero eius est in alijs quidem eadem: hoc inquit. Ra-
 tio et diffinitio obliqui casus et nois eadē in omnibus
 alijs est. nam et uoces sunt et significatiue et secundum
 placitum et sine tempore et circumscripse designant.
 Sed (vt ipse ait) differt: quoniam cum est vel fuit uel
 erit adiunctum neq; uerum neq; falsum est. Quod a
 recto nomine sine ulla dubitatione perficitur: ut cū
 est vel fuit vel erit adiunctum uerum uel falsum con-
 ficiat: quod designauit per hoc q; ait. Illo men uero se

per subaudiendum est scilicet facit uerum uel falsū
 cum est uel fuit uel erit adiunctum: eorūq; ponit ex-
 empla. Catonis est uel nō est. in his enim (vt ipse ait)
 neq; uerum aliquid dicitur neq; falsum. quare in-
 tegra nominis diffinitio est huiusmodi. Illo men est
 uox designatiua secundum placitum sine tempore cir-
 cumscripse significatōis: cuius partes extra nihil desi-
 gnant: et cum est uel erit uel fuit adiunctum nullius
 indigentis orationis perficiens intellectum enunci-
 ationemq; constituens: quoniam igitur de nomine
 expeditum est: ad diffinitionem uerbi ueniamus.

Verbum autem est. quod consignificat tē-
 pus. cuius pars nihil extra significat. et
 est semper eorū que de altero predicant
 nota. Dico autem quoniam consignificat
 tempus. ut cursus quidem nomen est. currit uero
 uerbum. consignificat enim nunc esse. et semper est
 eorum que de altero dicuntur. nota. ut eorum que
 de subiecto. uel in subiecto.

Verbi quidem integra diffinitio est huiusmodi. Ver-
 bum est uox significatiua secundum placitum q; con-
 significat tempus: et cuius nulla pars extra significa-
 tiua est. Sed quā cōmune ē illi cū nomine esse uocem
 et significatiuā et s; placitum: idcirco illa retinet. Ab
 his autē q; ppa sūt uerbi: icboauit. Verbi autē psum ē:
 quo a diffinitōe nois segregat' q; cōsignificat tēpus
 Omne enī uerbū cōsignificationē tēpis retinet: signifi-
 cationē nō. Illo mē. n. significat tēps. Uerbu autē cū p-
 cipaliter actus passiōez q; significat: cū ipsis actib' et
 passiōib' tēpis quoq; vim trahit: ut i eo q; dico lego
 actionē qdē quadā pncipalr mōstrat hoc uerbu: sed
 cū ea ipa agēdi significatiōe ples quoq; tēps adducit
 atq; iō si ait uerbu significare tēps: s; consignificare.
 Illeq; n. pncipalr uerbu significat tēps (hoc. n. nois ē)
 s; cū alijs q; pncipalr signat vim quoq; tēpis iducit et
 iserit. Ergo cū nomē et uerbu uoces significatiue sint
 et s; placitū: addito uerbo qd cōsignificat tēps: a noie
 segregat' ut. n. sepe dictū ē: nomē significare tēps po-
 terit: uerbu uero cōsignificat: et sicut i diffinitōe nois
 addidit: nihil oīno ptes separatas a tota cōpositōe
 nois designare pp oīones q; noib' eēt cōposite: ut ē
 Plato et socrates: ita quoq; i uerbo addidit: nihil ex
 uerbi ptes significare: pp eas oīones: q; uerba cōpos-
 nūt: ut ē abulare et currere: hec. n. oīo ex uerbis cōpos-
 sita ē: et singula uerba et i ipsa oīone et pter eā p se ipsa
 significat: In uerbo uero nullo modo: et sicut i noie ps
 nois nihil signat separata: ita i uerbo pars uerbi ni-
 hil extra designat. Dicit autē cē uerbu semp eorū q; d' al-
 tero pncipalr notatur qd huiusmodi ē ac si diceret: ni-
 hil aliud nisi accidētia uerba significare. Oē. n. uerbus
 aliqd accidēs designat cū. n. dico cursus: ipsū qdē est
 accidēs: s; si ita dicit: ut ipsū qdē alicui inesse uel nō i
 esse dicat. Si autē dixerō currit: tūc ipz accidēs i alicui
 ius actōe pponēs alicui inesse significo et quā q; dicim'
 currit: pter aliqd subiectū cē si pōt (neq; n. dici pōt
 pter eū q; currit) idcirco dictū ē oē uerbu eorū cē q; de
 altero pdicatur significatiuū: ut uerbu quod ē currit:
 tale significat qdā: qd de altero pdicet. i. de curren-
 te: his igitur expeditis q; ait uerbu cōsignificare tēp':
 exēplis aperuit. Ait. n. dico autē quā consignat tēps: ut
 cursus qdē ē nomē: currit uero uerbu: cōsignificat. n.
 nūc eē: expeditissime qd uerbu distaret a noie: uerbi et
 nois itēpositiōe mōstrauit: et. n. quā cursus accidēs ē
 et noiatū ē ita ut sit nomē. nō cōsignificat tēps. Currit
 uero

vero. i. accidēs i vbo positū p̄his t̄ps designat: et hoc v̄bus distare videt̄ a noīe. qđ illud cōsignificat t̄ps: illud vero p̄ter oēm cōsignificatiōē t̄ps p̄dicat. S̄z postq̄z verbū cōsignificare t̄ps ofidit: id qđ supra iaz dixerat v̄bū semp de altero p̄dicari: idem nūc me- moiter quēadmodū p̄dicet ofidit. Ait. n. et semp eoz qđ de altero dicūtur nota ē: vt eoz qđ de subiecto vel i subiecto. Hoc. s. dicēs: ita v̄bū significat aliqd: vt id qđ significat de altero p̄dicet: s̄z ita vt accidēs: omne nāqz accēs et i subiecto ē et de subiecta substātia sibi p̄ dicat. Mā cū dico currit: id de hoīe: si ita cōtigit p̄di- co. s. de subiecto et ipse cursus i hoīe ē. Tñ verbū cur- rit inferū ē: ergo qđ dicit semp eoz eē notā v̄bū qđ de altero p̄dicet: hoc mōstrat: verbū accētia semp si gnificare qm̄ ait eas res verbi significatiōē mōstrari qđ vel i subiecto cēt vel de subiecto diceret: vel certe vt sit ali' intellect': qm̄ solet idifferēter vt de subie- cto aliqd p̄dicari: tāqz si dicat i subiecto eē: et sepe cū dicit de subiecto aliqd p̄dicari: i subiecto eē significat cū vellet ofidere accidētū significatiōē p̄tineri ver- bis: ait ea semp significari verbis que de subiecto es- sent. Sed qm̄ hoc videbat̄ obscuri': patefecit addito vel i subiecto: vt qđ eēt de quo supra dixerat de sub- iecto exponeret: cū addidit vel i subiecto: tanqz. n. si ita dixisset. Verbū qđ semp eoz nota ē: qđ de altero p̄dicant subiecto: sed ne hoc fortasse cupias videat̄ obscuri': hoc dico esse de subiecto qđ eē i subiecto. Vel melior hec expositio ē: si similiter dixisse eū arbi- tremur: tāqz si diceret: oē verbū significat qđ accēs sed ita vt id qđ significat aut p̄ticulare sit aut vniuer- sale: vt id qđ ait de subiecto: ad vniuersalitātē refe- ramus: qđ in subiecto ad solā p̄ticularitātē. Cum. n. dico mouetur: verbū qđem ē: et accēs: s̄z vniuersale. Motus. n. plures spēs h̄z: ut cursus sub motu ponit̄. Ergo cursus si diffiniēdus est: motū de cursu p̄dica- mus. Quo circa motus genus qđdā ē cursus: atqz iō motus de cursu vt de subiecto p̄dicabit̄: cursus vero ipse: qm̄ spēs alias nō h̄z: i subiecto tñ ē. i. icurrente. Mot' at' et ipse qđ sit i subiecto: tñ de subiecto p̄dica- tur. Iō dicit eoz eē notā verbū que de altero p̄dicā- tur: atqz addit: vt eoz qđ de subiecto vel in subiecto. Hoc dicit qđ accidētū v̄m verba significat: s̄z talia que aut vniuersalia sint aut particularia: vt cū dico mouet: vniuersale qđdā est: et de subiecto dī: vt de cursu. Cum vero dico curro: particulare ē: et quonias de subiecto non dicitur: in subiecto solum est.

C Non currit autem et non laborat non verbū dico cōsignificat quidem enim tempus: et semper de aliquo est. differentia autem huic non est positum nomen: sed sit infinitum verbum. Quoniam simi- liter in quolibet est et qđ est et qđ nō. est similiter autē curret vel currebat nō est verbum: sed casus verbi differunt autem a verbo quoniam hoc quidem p̄ sens tēpus cōsignificat: illa vō quod complectitur

Quēadmodum dicit i noīe nō hō nō eē nomē. idcir- eo qđ multis alijs cōuēiret: que hoīes nō eēt: quo- niāqz de hoīe id qđ diceret auferret: nihilqz defini- tū in eadem predicatione relinqueret: qđ enī nō ho- mo ē: pōt eē et cēthaurus pōt eē et equus: et alia qđ vel sūt vel nō sūt: atqz iō infinitū nomē vocatū ē: ita queqz i verbo qđ ē nō currit vel nō laborat infinitum quoqz ipsum est: qm̄ nō solū de eo qđ ē verū ē: sed etiaz de eo qđ nō ē predicari pōt. Possūm nāqz dicere hō nō currit: et id qđ animo nō currit vel nō laborat de ea

re qđ ē p̄dico. i. de hoīe: Possūm rursus dicere scylla nō currit: s̄z scylla nō ē: ergo hec qđ dico nō currit et de ea re qđ ē valet: et de ea qđ nihil ē p̄dicari. S̄z forte ali- quis hoc quoqz i verbis esse finitis cōtēdat. Possūm nāqz dicere equus currit: bipocēthaurus currit: et de ea re. s. que est et de ea que nō ē. Et de p̄terito dicit: qđ futurū quidē ante p̄sens tēpus ē: p̄teritū vero retro relinquit: et nouo admirabiliqz sermone v̄sus ē: qđ ait cōplectitur: sed nos id quātū latinitas passa est: trāsferre diu multūqz laborātes hoc solo potui- mus: greca vō oīone luculēt' dictū ē. Ita enī hēt Τάδε Τὸ ὑπερί. Quod qui grece lingue perit' est quantum melius greca oratione sonet: agnoscit.

Ipsa vero secundum se dicta verba nomina sūt et significant aliquid. Constituit enī qui dicit intel- lectū: et qui audit quiescit: sed si est vel non est: non dum significant: neqz enim signū est rei esse vel nō esse: nec si ipsum est purū dixeris ipsū quidē enim nihil est: cōsignificat autem quandā compositionē: quam sine compositis non est intelligere.

Hoc i loco Porphyri' de stoicorū dialectica: alia- rūqz scholarū multa pmiscet: et alijs queqz hui' li- bri partibus idest i expositionib' idē facit: qđ iterdū nobis ē negligēdū. Sepe. n. supflua expositōe magis obscuritas cōparat̄. Mūc aut̄ Aristō. snia huiusmōdi ē: verba at' iqt ipa dicta s̄z se noīa sūt: nō fm̄ id qđ oīs ps oīonis cōiter nomē vocat: vt dicim' noīa rex s̄z qđ oē verbū per se dictū neqz addito de quo illud p̄dicetur tale ē vt nomini sit affine. Mā si dicā socra- tes ambulat: id qđ dixi ābulat totū p̄tinet ad secre- tē. Nulla. n. ipsius itelligentia propria ē. At vero. cū dico solū ābulat: ita qđ dixi tāqz si alicui insit: idest tāqz si quilibet ābulet: s̄z tñ p̄ se ē p̄p̄riāqz retinēs sē tētiā hui' verbi significatiō: vnde sit vt apud grecos quoqz cū articularib' p̄positiuis sola verba dicta p̄- ferātur: vt est. Τὸ ὑπερί Τειῦ Τὸ ὑπερί τῆς Τειῦ Τὸ ὑπερί τῆς Τειῦ. Quod si verba cū noībus cōiūgantur in oīone greca: articularia p̄positiua addi nō p̄nt nisi sola dicta sint. Quoniam vō significāt rem: et ita vt quāuis ea significēt que alicui insint: tñ qđ secun- dum se et p̄ suā essētiā dicātur idcirco sunt nomina: et qđ Aristō. ait: Ipsa qđ scdm̄ se dicta verba nomina sūt: tale ē ac si diceret: ipsa quidē sola neqz cū alijs iū- cta verba noīa sunt. Cui' rei hoc argumentū reddit. Constituit enī inqt qđ dicit intellectū: et qđ audit quiescit hoc aut̄ tale est. Omne nomē auditū qm̄ p̄ syllabas p̄grediens: vox aliquātulū tēporis spatū decerpit: i ipsa p̄gressiōe tēporis: qđ dicit nomē audiētis quoqz anim' p̄greditur: vt cū dico iperterritus. sicut p̄ syl- labas in et per et ter et ceteras progreditur nomē: ita quoqz anim' audiētis p̄ easdē syllabas vadit. S̄z vbi qđ expleuerit nomē: et dixerit iperterritus sicut no- mē a syllabaz: p̄gressiōe finitū cōsistit: ita queqz au- audiētis animus cōquiescit. Mā cū nomē audit totū totā significatiōē capit: et anim' audiētis: qđ dicētis: syllabas sequebat̄ volēs qđ ille diceret itelligere: cū significatiōē ceperit: cōsistit: et eius anim' p̄fecto de- mū nomine cōstituitur: hoc ē. n. qđ ait: cōstituit enī qđ dicit intellectum et qui audit quiescit. Et enī is qđ loq̄ postqz totum sermonē dixerit: audiētis anim' cōsli- tuit (Mō ē enī quo p̄grediatur itelligētia) ipseqz no- mine terminato animus auditoris qui p̄grediebāt: explicatiōe noīs cōstituitur et quiescit: et vltra ad itel- ligentiā ap̄pe expedita significatiōe nominis nō p̄

De interpretati. editio. secunde liber primus.

cedit: sed hoc verbo noīqz cōmune ē: sed si verbū solum dicat. Mā si cū nomine cōiungatur: nōdū audiētis cōstituitur intellectus. Est. n. quo vltra progredi animus audiētis possit. Qd cum dico socrates ambulat: hic ambulat non per se intelligit: sed ad socratē refert: et in tota oratione cōsistit intellectus non in solo sermone: at vero si solū dictū sit: ita in significatione cōsistit quēadmodū in nomine. Recte igit dictus est: ipsa secundū se dicta verba nomina esse: quoniam cōstituit is q dicit intellectum: et q audit gescit. Vel certe erit melior expositio: si ita dicam: verba ipsa secundū se dicta nomina esse: idcirco quoniam cuiusdā rei habent significationē: neqz enī si talis rei significationē retinet vba: que sēper aut in altero sit: aut de altero p̄dicet: idcirco iā nihil omnino significat: nec qz significat aliquid quod preter subiectū esse nō possit: idcirco iā etiā illud significat: quod subiectū est vt cū dico sapit nō idcirco nihil significat qm hoc ipsū sapit sine eo q sapere potest esse nō possit: nec rursus cū dico sapit illū ipsū qui sapiēs est significo: sed illud quod dico sapit: nomē est cuiusdā rei: que sēper sit in altero et de altero predicet. vñ sit vt intellectus quoqz sit. Mā qui audit sapit: licet p̄ cōstātē rē nō audiat (in altero nāqz sēper est) et in quo sit dictū n̄ ē: tamē intelligit quiddā et ipsius verbi significatione nitit: et ea cōstituit intellectū et quiescit: vt ad itelligētā nihil vltra querat omnino sicut sit i nomine. Quēadmodū enī nomē cuiusdā rei significatio p̄pria est p̄ se cōstātis: ita quoqz verbū significatio rei ē nō p̄ se subsistentis sed alterius subiecto et quodāmodo fūdamēto nitentis. Est hic questio: nō enim verū videri pōt: qd ait: cōstituit enī q dicit intellectū: et qui audit gescit: nam neqz q dicit cōstituit intellectum: neqz q audit gescit: deest enī qdā sermone vel noī: vt si qs dicat socrates: mor audiētis animus requirit qd socrates faciat ne aliquid: an patiat: et nōdū audiētis intellectus ē getus cū horum aliqd requirit: et i verbo idē: cū dico legit: qs legat animus audiētis requirit. Mōdū ergo qui dicit cōstituit intellectū: nec q audit gescit. Sed ad hoc aristotelē retulisse putādū ē: qm qlibet audiēs cū significatiuā vocē ceperit animo: ei itelligētā nititur: ut cū qs audit hō: quid sit hoc ipsū qd accipit mēte cōprehēdit: cōstituitqz animo audisse se animal rōnale mortale. Si qs vero huiusmodi vocē ceperit: q nihil oīno designet: animus ei nulla signatione neqz itelligētā roboratus errat ac vertitur: nec vllis designationis finibz cōquiescit: qre Aristo. recta sētētia ē: et verba scōm se dicta eē noīa: et dicētē cōstituire intellectū: audiētēqz quiescere: sed huiusmodi qstio ab Aristotē p̄posita ē et ab eodē resoluta. Postqz igit Aristot. fin se dicta verba noīa eē cōstituit: iquit: sed si est vel nō est nōdū significant: qz huiusmodi ē ac si diceret. Significatur qdē quiddā a verbis velut a noībz: sed nulla tñ inde negatio affirmatio ue perficit. Luz enī dico sapit: ē qdē qdā significatio: sed nihil aut eē aut nō eē demonstrat. idest neqz affirmatiuū aliquid: neqz negatiuū ē: nā si affirmatio aut negatio i intellectu cōpositionibus iuenitur: ut supra iā docuit: neqz sola noīa dicta neqz verba aut affirmationes: aut vllā faciēt negationē. Pluribus enī modis docuit aristot. alias non i rebus sed i intellectibus veritatē falsitatēqz eē cōstitutā: qm si i rebus veritas falsitas ue esset: vna res sola aut affirmatio eēt aut q ei contraria est negatio. Mūc vero qm in intellectibz iunctis veritas et falsitas ponit: oratio vero opinionis atqz itel-

lectus passionūqz aīe iterpres ē. Quare sine compositione intellectuū verborūqz veritas et falsitas nō videtur existere. quo circa preter aliquā cōpositionē nulla affirmatio vel negatio est. Verba igitur per se dicta significat quiddē quiddā: et sūt rei nomina: sed nōdum ita significat: vt vel esse vel nō esse aliquid cōstituant idest vt affirmationē faciāt aut negationē. Mā sicut in nominis partibus aut vbi partes ipse nihil significat: omnes vero designat simul: ita quoqz in affirmationibz aut negationibz partes quiddā significat: tote vō coniuncte verū falsū ve designant: vt cū socrates philosophus est: socrates philosophus nō est. singulatim posite partes p̄pria significatione nitūt: sed nihil verū falsū ve significat: oēs vero simul iuncte: vt cum socrates philosophus est: veritatem faciunt. vel qz est huic cōtrariū falsitatem. Quare cuz verba secundū se dicta noīa sint. Et significat aliquid: et partes quedā eius cōpositionis sunt: que verū falsum ue faciāt: non tamen ipsa i propria significatione vel eē: quod ē affirmationis: vel nō eē: quod ē negationis: designant. nisi enim cui insit verbum illud fuerit additum: nō sit enūciatio: vt cum dico sapit: nisi quis sapiat: dicam propositio non est. Quod aut addit: neqz enim signū est rei eē vel non esse: tale quiddam est eē quod verbū ē: vel non eē quod insitū verbū est: nō ē signū rei: idest: per se nihil significat. Est. n. nisi i aliqua cōpositione nō ponitur. Vel certe omne verbum dictū per se significat quiddē aliquid: sed si ē vel nō ē nōdū significat. Non. n. cum aliquid dictū fuerit idcirco aut esse aut non esse significat. Atqz hoc est qd ait: neqz enim signum est rei esse vel non esse: etenim quā rē verbū designat: esse eius vel nō esse non est signū ipsius verbū: quod de illa re dicitur: ac si diceret: neqz enī signū ē verbū quod dicitur: rei eē vel nō eē hoc ē de qua dicitur re vt id qd dico rei esse vel nō eē: tale sit: tāqz si dicam rem ipsam significare eē vñ nō esse: atqz hic est melior intellectus: vt nō sit signū verbum eius rei de qua dicitur esse vel nō esse subsistenti scilicet vel nō subsistenti: quod illud quidem affirmationis ē: illud vero negationis: vt sit talis sensus: neqz enī quod dicitur verbum signū ē subsistenti rē vel non subsistenti. Sed quod addidit: nec si hoc ipsū est purū dixeris: vel si ita dicam. Nec si hoc ipsū ens purum dixeris. Alexander quiddē dicit est vel ens equuocum esse. Omnia enī p̄dicamēta: que nullo cōmuni generi subduntur: equiuoca sunt: et de oibus eē p̄dicatur. Substātia. n. ē: et qualitas ē et c. Ergo nūc hic dicere videtur ipsum ens vel est: vnde esse tractatus est: per se nihil designat: omne enī equiuocū verbum per se positum nihil designat: nisi enī ad res quas p̄ voluntate significat aptetur: ipsum per se eo nullo designationum est: quod multa significat. Porphyrius vero aliam protulit expositionem: que huiusmodi ē. Sermo hic: quem dicimus est: nullam per se substantiam monstrat: sed semper aliquam cōiunctionē vel earū rerū que sunt: si simpliciter opponatur: vel alterius secunduz participationem: nā cū dico socrates est: hoc quod dico socrates aliquid eorum est que sūt: et in rebus his que sunt socratē iungo: sin vero dicā socrates philosophus est: hic inquā socrates philosophia participat. Rursus hic quoqz socratē philosophiamqz coniungo: ergo hoc qz dico est vim cōiunctionis cuiusdā obtinet nō rei: quo si propositionem aliquā copulationēqz p̄mittit: solū dictū nihil oīno significat: atqz hoc est: quod ait: nec si hoc ipsum est purum

purum dixeris: id est solum: non modo neque veritate neque falsitate designat: sed omnino nihil est: et quod sequutus est planum fecit: significat inquit quaedam compositionem: quae sine compositis non est intelligere. Nam si est verum compositio coniunctionisque cuiusdam vis et proprium obtinet locum: purum et sine coniunctione predicatum nihil significat: sed ea ipsam compositionem: quae designat: cum fuerit coniunctum ea que componitur: significare potest: sine compositis vero quod significet: non est intelligere. Vel certe ita intelligendum est quod ait: ipsum quod nihil est: non quoniam nihil significet: sed quoniam nihil verum falsum ve demonstrat: si purum dictum sit: cum enim coniungitur: tunc fit enunciatio. Simpliciter enim dicto verbo nulla veri vel falsi significatio est: et sensus quidem totus huiusmodi est: ipsa verba quidem per se dicta nota sunt: nam et qui dicit intellectu constituit: et qui audit quiescit: sed quaeque significant aliquid verba: non dum tamen affirmationem negationem ve significant. Nam quavis rem designet: non dum tamen subsistendi eius rei signum est: nec si hoc ipsum est vel ens dixerimus: aliquid ex eo verum vel falsum potest luenire. Ipsum enim quaeque significet aliquid: non dum tamen verum vel falsum est: sed in compositione fit enunciatio et in ea veritas vel falsitas nascitur: quae veritatem falsitatemque sine his que componuntur: coniungunturque: intelligere impossibile est: et de verbo quidem et nomine sufficienter dictum est. Secundo vero volumine de oratione est considerandum.

Incipit commentariorum liber secundus.

Ill quantum labor humanum genus excolit et beatissimis ingenij fructibus complet: si tantum cura exercere mentis insisteret: non tam raris homines virtutibus uterentur: sed ubi desidia demittit animos continuo feralibus seminariis animi uber horescit. Nec hoc cognitione laboris iuvenire concesserim: sed potius ignorantia: quis enim laborandi peritus unquam a labore discessit. Quare interdedita vis mentis est: verumque est amitti animum: si remittatur. Mihi autem si potentior divinitatis annuerit fauor hec firma sententia est: ut quaeque fuerint preclara ingenia: quorum labor ac studium multa de his que nunc quoque tractamus: latine lingue contulerint: non tamen quendam quodammodo ordinem stillumque disponendo disciplinarum gradus ediderunt. Ego omne Aristotelis opus quodcumque in manus venerit: in romanum stilum vertes: eorum omnium commenta latina oratione perscribam: ut si quid ex logice artis subtilitate: et ex moralis gravitate peritiae: et ex naturalis acuminis veritatis ab Aristotele conscriptum est: id omne ordinatum transferam: atque id quodas lumine commentationis illustrem: oesque Platonis dialogos vertedo: vel etiam commentando in latinam redigam formam. His pactis non equidem contempserim Aristotelis Platonisque sententias in una quodammodo revocare concordiam: eosque non ut plerique dissentire in omnibus: sed in plerisque ex his in philosophia maxime consentire demonstrarem: et hec si vita ocius superit cum multo operis huius vilitate: nec non etiam labore contederim: qua in re faueant oportet: quos nulla coquit invidia. Sed nunc ad proposita revertamur. Aristoteles namque schoans librum prius nomine diffiniendum esse proposuit: post verbum: hinc negationem: post hanc affirmationem: unde consequenter enunciationem: orationem vero

postrema. Sed nunc cum de nomine et verbo dixerit converso ordine quod ultimum proposuit: nunc exquirat: primum de oratione namque disputat: quam postrema in operis dispositione proposuit: ait enim.

Ratio autem est vox significativa: cuius partium aliquid significativum est separatim: ut dictio: non ut affirmatio vel negatio. Dico autem: ut homo significat aliquid: sed non quoniam est aut non est: sed erit affirmatio vel negatio: si quid addat: sed non una hominis syllaba nec enim in hoc quod est forex rex significat: sed vox est nunc sola. In duplicibus vero significat quidem aliquid: sed non secundum se: quemadmodum dictum est. **C**ludetur Aristoteles illas quoque voces orationes putare: quaeque vel ex nominibus vel ex verbis consistunt: non tantum que integrum colligant intellectum: ut sunt socrates et plato: et ambulare et dicere. hec enim quaeque pleni intellectus non sunt: verbis tamen et nominibus componuntur: ait enim orationem esse vocem significativam: cuius partes significarent aliquid separatim: significarent inquit non consignificarent: ut in nomine et verbo. Docet autem illa quoque res: cum etiam imperfectas: compositas tamen ex nominibus ac verbis voces orationes dicere: quod ait cum de nomine loqueretur: in eo quod est equi ferus nihil significare ferus: quemadmodum in oratione: que est equus ferus: namque est equus ferus vox composita ex nominibus est: sed sententiam non habet plenam: et ille ait: quemadmodum in oratione que est equus ferus. Nam si secundum Aristotelem equus ferus est oratio: cur non alie quoque que nominibus verbisque consistunt: quamquam sunt imperfecte sententiae: tamen orationes esse videantur: cum praesertim orationem ipse ita diffiniat: Oratio est vox significativa: cuius partium aliquid significativum est separatim. In his ergo vocibus que verbis et nominibus componuntur: partes extra significant: et non consignificant. Nam si nomen et verbum significativum est separatim: in his vero vocibus que verbis et nominibus componuntur: partes extra significant: non consignificant: etiam voces imperfecte nominibus et verbis compositae orationes sunt. Nam si nomen omne et verbum significativum est: hec autem voces id est orationes nominibus componuntur et verbis: dubium non est in his vocibus que ex nominibus et verbis coniuncte sunt partes per se significare: quod si hoc est: et vox cuius partium aliquid separatim et per se significat: licet sit imperfecte sententiae: tamen orationem esse manifestum est. Sed quod addit orationis partes significare: ut dictionem: non ut affirmationem vel negationem. Alexander ita dictum esse arbitratur. Sunt enim inquit alie quidem simplices orationes: que solis verbis et nominibus coniunguntur: alie vero compositae: quarum partes in unum corpus iuncte iam faciunt orationes: et simplices quidem orationes partes habent eas: ex quibus componuntur: verba et nomina: ut est socrates ambulat. Compositae autem aliquoties quidem tantum orationes: aliquoties vero etiam affirmationes: ut cum dico socrates ambulat: et Plato loquitur utraque sunt affirmationes: vel cum dico. Aio te eacida Romanos vincere posse. ex orationibus non ex affirmationibus componitur talis oratio. Prior autem simplicitas est: posterior vero compositio. In quibus est autem prius vel posterior aliquid: illud sine dubio diffiniendum est priori